

ARTICLE 17

Proposta per a la modificació de
l'article 17 del Codi Civil Espanyol
el qual regeix qui és
considerat espanyol d'origen.

Naia Otxoa de Retana Fassi

Lucia Martin Pecho

2022/2023

IEA Oriol Martorell

Tutor: Bernat Hernández

*Dedicat a totes aquelles persones
que lluiten per allò en el que creuen*

*Dedicat a totes aquelles persones
que continuen buscant la seva pròpia identitat*

*Dedicat a totes aquelles persones
que construeixen el seu propi camí*

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	9
2. MARC TEÒRIC	11
2.1. DRET CIVIL	11
2.1.1 CONCEPTE	11
2.1.2. EVOLUCIÓ HISTÒRICA	11
2.1.3. CODIFICACIÓ	12
2.1.3.1 Bases per a la codificació	12
2.1.3.2. Codi Civil	13
2.1.3.3. Requisits de les lleis i entrada en vigor	14
2.2. NACIONALITAT	15
2.2.1. CONCEPTE	15
2.2.2. EVOLUCIÓ HISTÒRICA	16
2.2.3. ELS PRINCIPIS CONSTITUCIONALS	17
2.2.4. LA NACIONALITAT COM ESTAT CIVIL DE LA PERSONA	18
2.2.5. LA COMPETÈNCIA EXCLUSIVA DE L'ESTAT RESPECTE LA NACIONALITAT I ELS SEUS LÍMITS	18
2.2.6. BENEFICIS DE TENIR LA NACIONALITAT ESPANYOLA	20
2.2.7. CONSEQÜÈNCIES DE NO TENIR LA NACIONALITAT ESPANYOLA	20
2.2.8. LA CIUTADANIA EUROPEA	23
2.2.9. DOBLE NACIONALITAT	24
2.2.10. PERSONES APÀTRIDES	25
2.2.11. <i>IUS SOLI</i> I <i>IUS SANGUINI</i>	27
2.3. REGISTRE CIVIL	29
2.3.1. CONCEPTE	29
2.3.2. EVOLUCIÓ HISTÒRICA	30
2.3.3. LLIBRE DE FAMÍLIA	30

2.3.4. INSCRIPCIÓ I PROCEDIMENT DEL REGISTRE DE NAIXEMENT	30
2.3.5. DOMICILI	31
2.3.6. EMPADRONAMENT	31
2.4. REGULACIÓ LEGAL	33
2.4.1. REGULACIÓ LEGAL DE LA NACIONALITAT	33
2.4.1.1. Article 17	39
2.4.1.1.1. Evolució de l'article 17 del Codi Civil espanyol des de 1889-2022	40
2.4.2. INICIATIVA LEGISLATIVA POPULAR	43
2.4.3. TIPUS DE DOCUMENTACIÓ	44
2.4.3.1. DNI	44
2.4.3.1.1. Conceptes	44
2.4.3.1.2. Regulació legal sobre el DNI	44
2.4.3.2. NIE	45
2.4.3.2.1. Concepte	45
2.4.3.2.2. Tipus de NIE	46
2.4.3.2.3. Regulació legal del NIE	47
2.4.3.3. Diferències entre el DNI i el NIE	47
3. MÈTODE	49
4. PART PRÀCTICA	51
4.1. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 17	51
4.2. DIFUSIÓ DE LA PROBLEMÀTICA	59
5. CONCLUSIONS	63
6. PROPOSTES DE FUTUR	65
AGRAÏMENTS	67
GLOSSARI	69
BIBLIOGRAFIA	71

WEBGRAFÍA	73
ANNEXOS	77

1. INTRODUCCIÓ

“NACIONALITAT: Situació de la persona determinada per la seva subjecció o pertinença a la jurisdicció d'un estat, amb el conjunt de deures i drets que això comporta.”¹

Amb aquest treball el nostre **objectiu principal** és donar a conèixer l'existència i la problemàtica d'un col·lectiu de persones que, havent nascut en el territori espanyol, no disposen de la nacionalitat espanyola i trobar-ne una possible solució a partir de modificar l'article 17 del Cc² que regula la nacionalitat d'origen.

Vam decidir escollir aquest tema donat que les dues estem molt interessades i implicades en les lluites i moviments socials; per això som conscients de les dificultats en les quals s'arriben a trobar les persones sense nacionalitat a l'Estat espanyol, per exemple dur a terme certs drets dels quals les persones amb nacionalitat donem per suposats.

D'un principi ens vam voler centrar en les persones que no disposen de dret a vot, el 15% de la població catalana³, especialment en les persones nascudes aquí, descendents d'immigrants estrangers les quals tampoc disposen d'aquest dret.

Vam aprofundir més en aquest problema i ens vam adonar que tot això venia regit per **l'article 17 del Codi Civil** espanyol. Aquest article determina qui és considerat espanyol d'origen. La qüestió és que no consten com a persones espanyoles d'origen aquelles persones descendents d'immigrants que han nascut a l'Estat Espanyol.

Com que davant els nostres ulls trobem injust que aquestes persones es trobin privades d'aquests drets, vam pensar que la solució a aquesta qüestió seria modificar l'article abans esmentat.

¹nacionalitat | *enciclopedia.cat*. (s. f.). <https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/nacionalitat-0>

² Abreviació de Codi Civil.

³<https://sosracisme.org/comunicat-15-de-cada-100-persones-que-viuen-a-catalunya-no-podran-votar/>

Per tant, vam pensar que el nostre treball es basés en una proposta de modificació de l'article, amb una posterior campanya per tal de donar a conèixer la nostra proposta.

Amb tot això volem donar resposta a la nostra **pregunta principal**: és possible fer una modificació de l'article 17 del Codi Civil, per tal que afavoreixi l'adquisició de la nacionalitat a descendents d'immigrants no espanyols, però nascuts en territori nacional?

Com a **objectius secundaris**, al llarg del treball també volem donar resposta a altres dubtes que ens han sorgit com ara:

- Conèixer els criteris i processos històrics que han dut a l'estat actual de l'article.
- Fer una comparativa entre els països que es regeixen per *ius soli* i els que ho fan pels *ius sanguinis*.
- Entendre el paper de la nacionalitat en la ciutadania.
- Quins passos s'han de seguir per arribar a modificar un article del Cc.
- Donar a conèixer i difondre la nostra proposta.

2. MARC TEÒRIC

2.1. DRET CIVIL

2.1.1 CONCEPTE

El dret es pot classificar en dues branques de l'ordenament jurídic: dret públic i dret privat.

El dret públic reuneix disciplines com el dret constitucional, administratiu, penal, processal, financer i internacional públic.

Mentre que el dret privat es forma per les següents disciplines: dret civil, mercantil, laboral i internacional privat.

El dret civil, que entra en matèria del dret privat, és el que s'ocupa de les persones i els diversos estats civils en els quals es troben. Regeix també matèries com els drets de propietats, de patrimoni, d'intercanvi de béns, aspectes hereditaris, entre d'altres.

És a dir que té per objecte la regulació de la vida de l'individu en l'àmbit privat, tant en aspectes de gran transcendència com pot ser el matrimoni o el testament, com en aspectes d'escassa importància de la vida quotidiana.⁴

2.1.2. EVOLUCIÓ HISTÒRICA⁵

El Dret Civil té el seu origen en la paraula llatina ***Ius civile***, dret de la Civitas, és a dir, el dret pel qual es regien els ciutadans de la ciutat de Roma. En l'Antiguitat regia el principi de la personalitat del Dret, això vol dir que cada poble vivia segons el seu propi dret i, per tant, els estrangers estaven sistemàticament exclosos. Al començament del segle I aC, el Senat romà va atorgar el dret civil romà a tots els habitants de la península Itàlica. Finalment, l'any 212 dC, per un edicte de l'emperador Caracal·la, es va concedir la ciutadania romana a tots els habitants de l'Imperi i, tots es van regir des de llavors pel *ius civile*. Per tant, en un principi únicament tenien la consideració de ciutadans romans els habitants de Roma.

Durant tot aquest període (fins a l'any 212 dC), al costat del *ius civile* hi havia un altre tipus de dret, el ***ius gentium*** (dret dels estrangers), que era el dret que s'aplicava a les relacions jurídiques entre estrangers, i entre estrangers i ciutadans romans. El *ius civile* es podia

⁴ Garrido, G. M. (2022). *Nociones jurídicas básicas*. Editorial Universitas, S.A.

⁵ Díez-Picazo, G. L. / . (2022). *Sistema de Derecho Civil*. Tecnos.

reformat a partir de les decisions del Pretor, el magistrat encarregat d'administrar justícia, és el que es deia *ius honorarium*.

Després de la caiguda de l'Imperi van aparèixer diversos regnes germànics, el Dret romà va desaparèixer, però no del tot perquè hi havia alguns d'aquests pobles invasors que estaven força romanitzats (per exemple, els visigots) i van fer servir alguns aspectes del dret romà. A finals del segle XI, es produeix un redescobriment del dret romà per part dels glosadors*. Aquests van anomenar Dret civil al dret romà trobat que, en realitat era el dret romà que l'emperador bizantí Justinià va recopilar al segle VI dC: el Corpus Iuri Civilis. Aquest dret es va incorporar en gran part en les legislacions que s'anaven publicant i va ser potenciat pels reis perquè afavoria els seus interessos per enfortir l'autoritat reial. Era un dret que aspirava a convertir-se en un dret comú de tots els regnes d'occident.

Posteriorment a l'edat moderna (1492-1789) les monarquies es van convertir, primer en autoritàries i després en absolutes, els drets de cada regne es van convertir exclusius de cadascun d'aquests regnes. En aquest període es comença a decantar el dret civil cap a matèria de dret privat, donat que el dret públic atenia les normes de les administracions públiques.

Així doncs, arribem al moment històric conegut com a codificació, on el dret civil queda definit com a dret nacional i privat.

2.1.3. CODIFICACIÓ

2.1.3.1 Bases per a la codificació

En dret, la codificació és el procés a través del qual es recopilen un conjunt de normes jurídiques disperses per tal d'unificar-les en únic text legal. En la creació d'un nou Codi sempre es té en compte tant la tradició jurídica en la matèria com les idees del període en el qual es realitza.

El punt d'inici dels Codis Civils va ser la promulgació del **Codi Civil francès l'any 1804** conegut com a Codi de Napoleó, i la idea de crear aquestes obres pertany al pensament de la il·lustració i el racionalisme. A Espanya el moviment per a la codificació es va iniciar alhora que a la resta d'Europa, al segle XVIII, però es va trobar amb dificultats per a evolucionar. És per això que el primer projecte d'un Codi va posar-se en marxa l'any 1851. Aquest moviment impulsat per la Comissió General de Codis va ser l'antecedent immediat del codi civil actual. Aquest projecte era de caràcter unificador, liberal i afrancesat. Però el projecte va fracassar a

causa de la voluntat del Govern de no agreujar els conflictes de regions conseqüència de la guerra carlina.

Per tal d'evitar el fracàs de més projectes de codificació, Alfonso Martínez va idear el sistema de la Llei de Bases, pel qual els òrgans parlamentaris podien establir les bases sobre les quals s'havia de redactar el Codi. Però el redactat havia de ser una tasca estrictament tècnica duta a terme per una comissió especialitzada, però el projecte mai va arribar a ser aprovat. Va ser aprovat l'any 1888 un projecte similar però amb concessions foralistes, presentat per Francisco Silvela.

La llei de bases de l'11 de maig de 1888 va ser un text que autoritzava al Govern perquè redactés i publicqués un codi civil i establia les normes respectives al procediment del redactat i entrada en vigor.

2.1.3.2. Codi Civil

El Codi Civil va ser publicat, després de gairebé un segle amb intents de codificació, que finalment van fructificar el 24 de juliol de 1889.

El Cc, divideix el Dret Civil espanyol comú en tres branques: persones, coses i accions. És a dir, és un recull de les normes jurídiques i fonts del dret, els drets de les persones des del naixement fins a la mort (nacionalitat, ciutadania, defunció, etc.), les relacions familiars (matrimoni, divorci, pàtria potestat, etc.), els drets sobre les coses (herències, propietats, etc.) i les accions (obligacions i contractes).

El codi civil no és una obra renovadora, sinó més aviat una manera de conservar el Dret nacional i està clarament inspirat en el francès.

El Cc té la següent estructura: un títol preliminar i quatre llibres; els llibres es divideixen en títol, els títols en capítols, els capítols en seccions i les seccions en articles. En total hi ha 1976 articles.

- Títol preliminar: De les normes jurídiques, la seva aplicació i eficàcia (arts. 1 al 16).
- Llibre primer: De les persones (arts. 17 al 132).
- Llibre segon: Dels béns, propietats i les seves modificacions (arts. 333 al 608).
- Llibre tercer: Dels diferents models per a adquirir la propietat (arts. 609 al 1087).
- Llibre quart: De les obligacions i contractes. (arts. 1088 al 1976).

Des de 1889 el codi civil ha estat transformat en nombroses ocasions, reformant fins i tot el títol preliminar d'aquest l'any 1974.

2.1.3.3. Requisits de les lleis i entrada en vigor

Per tal que les lleis puguin entrar en vigor han de complir uns requisits precisos de legitimitat i solemnitat. Les lleis han de ser sancionades, promulgades i publicades.

Cal tenir en compte una jerarquia dins la normativa, en el cas d'Espanya la Constitució és la norma suprema i en conseqüència tota la resta de normatives han d'anar d'acord amb aquesta i no la poden contradir. És la font del dret.

En el títol preliminar del Codi Civil s'estableix que les lleis entraran en vigor vint dies després de la seva publicació al Butlletí Oficial de l'Estat, i deixaran de tenir vigència quan desapareixen com a normes.

2.2. NACIONALITAT

2.2.1. CONCEPTE

La nacionalitat és la condició particular dels habitants d'una nació. El concepte inclou vincle amb diversos aspectes com factors socials, culturals, polítics, etc.

Des del punt de vista d'anàlisi sociològic, la nacionalitat respon a aspectes relacionats amb la raça, la regió, la història, i va més aviat lligat al concepte de nació que no pas d'estat. Podríem posar com a exemple la nació gitana que tot i que no té un estat propi, sí que existeix la pertinença a un grup lligada als orígens i tradicions de les persones.

Des d'un punt de vista jurídic, la nacionalitat és concebuda com el vincle jurídic-polític entre una persona i un estat. En aquest sentit, fa referència al conjunt de drets i obligacions que venen intrínseques amb la vinculació a l'estat.

Mitjançant les entrevistes realitzades ens hem adonat que la resposta a la pregunta, com definiries la nacionalitat?, és molt diversa per a cadascú i que les maneres d'enfocar-ho variaven. Alguns exemples:

«Com a tros de paper que et permet accedir a uns determinats drets, el concepte té a veure amb les construccions dels estats nació en els quals en circumscriure't a un territori determinat t'habilita a tenir uns drets determinats...».⁶

«Per a mi la nacionalitat és el lloc d'on formes part, i aquest és en el que es troba la teva gent».⁷

«... la nacionalitat jo crec que és aquell document que, t'agradi o no, a una part de la societat li dona uns drets i privilegis que a altres no. Moltes vegades, quants tenim una nacionalitat d'un lloc d'on no ens sentim?...».⁸

«A escala social doncs pertinença a un país. I d'acord amb la llei també pertinença a un rei, en cas que el país en tingui, i a les normes i societat d'aquest».⁹

⁶ Annex 7 Entrevista a Jéssica Gonzalez.

⁷ Annex 4 Entrevista a Adnan Fassi.

⁸ Annex 9 Entrevista a Najat Driouech.

⁹ Annex 6 Entrevista a Marta Oliver.

En el dret internacional s'estableix que cada estat és el que ha de determinar qui són els seus nacionals i té competència exclusiva en la matèria. A més, en l'article 15 de la Declaració Universal dels Drets Humans de les Nacions Unides es va establir que:

«Tota persona té dret a una nacionalitat. Ningú serà privat arbitràriament de la seva nacionalitat ni del dret a canviar-la».¹⁰

2.2.2. EVOLUCIÓ HISTÒRICA

A l'Estat espanyol, els termes nacionalitat i ciutadania s'utilitzen com a sinònims, tot i que un sorgeix de l'altre: quan la persona migrada adquireix la nacionalitat obté la condició de ciutadana. És a dir, la nacionalitat fa referència al vincle entre una persona i l'estat amb els drets i obligacions que pertànyer a aquest comporta, i la ciutadania fa referència als drets polítics que ha adquirit aquesta persona amb la possessió de la nacionalitat, drets com el sufragi. És a dir que són conceptes molt similars, però amb alguns matisos entre ells, així i tota l'evolució històrica dels dos conceptes va lligada de la mà.

El concepte de ciutadania es va originar a l'antiga Grècia, on els ciutadans eren els que tenien dret a participar en els assumptes de l'estat, tot i que llavors ja hi havia matisos entre ciutadans, és a dir que el fet de viure a la ciutat no et donava automàticament la condició de ciutadans: els esclaus, les dones, els camperols i els estrangers no disposaven d'aquesta condició, sinó que formaven part d'una població majoritària de súbdits sense veu en els assumptes de l'estat, per molt que residissin en aquest.

Per a aquells que disposaven del privilegi de la ciutadania, era molt important ser considerats “bons ciutadans”, i, per tant, la seva participació en l'estat no es considerava únicament un dret, sinó més aviat un deure.

Tot i que el concepte de ciutadania avui en dia ha evolucionat molt, l'essència del terme continua sent la mateixa: un ciutadà legal d'un estat-nació té certes obligacions i deures amb aquest, alhora que disposa dels drets que aquest li ofereix. Però actualment el terme ciutadania no fa referència només a la construcció jurídica, sinó també al sentiment de pertinença de la persona amb la comunitat.

¹⁰ Catalunya, P. de. (s. f.-b). *Declaració dels drets humans*. Parlament de Catalunya. <https://www.parlament.cat/web/serveis-educatius/drets-humans/index.html>

En una comunitat el punt d'unió pot venir degut a diversos elements: conjunts de drets i deures, lleialtat cap a un aspecte comú, codi moral compartit, o mitjançant el sentiment d'identitat. El lligam entre un individu i la societat que l'envolta pot venir donat en diverses dimensions:

- Política: referent als drets i deures de caràcter polític en respecte al sistema establert. Perquè aquest es desenvolupi és imprescindible la coneixença de l'individu del sistema polític o la participació en aquest.
- Social: esdevé gràcies al comportament dels individus dins la societat i es categoritza per les habilitats socials i relacions establertes entre els individus, lligada a la solidaritat.
- Econòmica: fa referència al dret a feina i un nivell mínim de subsistència, i va directament lligada amb el mercat de consum i la mà d'obra.
- Cultural: es genera mitjançant la consciència de l'individu del patrimoni cultural comú, com ara la història, la llengua o la literatura.

Per tant, per tal que es pugui considerar que un ciutadà exerceix una ciutadania plena i activa ha de poder participar en aquestes quatre dimensions.

Segons el Consell Europeu¹¹, l'exercici de la ciutadania està veient en els últims anys un decreix en la participació dels ciutadans quant al procés democràtic, i s'està veient que els ciutadans cada vegada més presenten signes d'apatia política, especialment entre la població jove.

2.2.3. ELS PRINCIPIS CONSTITUCIONALS

La nacionalitat com a qualitat jurídica de l'individu. És una manera de denominar el vincle que determina la pertinença d'un individu a la població constitutiva de l'estat.

A partir de la Llei de Bases de 1888, la nacionalitat i la naturalització va entrar en matèria del Codi Civil. Per això a partir de llavors els principis en la Constitució únicament establien les pautes que posteriorment es desenvolupaven al Cc. La Constitució espanyola de 1978, regula la nacionalitat al Títol I (drets i deures fonamentals). En aquesta regulació s'estableixen els principis constitucionals pels quals s'ha de regular per llei l'adquisició, la conservació i la pèrdua de la nacionalitat.

L'article 11 de la Constitució diu el següent en matèria de nacionalitat:

¹¹ Consejo de Europa. (s. f.). *Ciudadanía y participación*. Manual de Educación en los Derechos Humanos con jóvenes. <https://www.coe.int/es/web/compass/citizenship-and-participation>

«1. La nacionalidad española se adquiere, se conserva y se pierde de acuerdo con lo establecido por la ley.

2. Ningún español de origen podrá ser privado de su nacionalidad.

3. El Estado podrá concertar tratados de doble nacionalidad con los países iberoamericanos o con aquellos que hayan tenido o tengan una particular vinculación con España. En estos mismos países, aun cuando no reconozcan a sus ciudadanos un derecho recíproco, podrán naturalizarse los españoles sin perder su nacionalidad de origen».¹²

2.2.4. LA NACIONALITAT COM ESTAT CIVIL DE LA PERSONA

¹³La nacionalitat és un estat (*status civitatis*) que té influència directa en les capacitats d'acció de les persones donat que representa l'aplicació d'uns drets i deures determinats cap a l'individu. Aquestes lleis regulen tant els espanyols residents a l'estat com els que resideixen a l'estranger, i a més a més s'encarreguen de fer diferència entre espanyols i estrangers i dintre d'aquests entre els ciutadans de la Unió Europea els ciutadans de tercers països. Tot i que l'ordenament contemporani proposa la igualtat i la no discriminació en l'article 27 del Cc:

«Los extranjeros gozan en España de los mismos derechos civiles que los españoles, salvo lo dispuesto en las Leyes especiales y en los Tratados».

Hi ha altres factors com la Llei d'estrangeria que condiciona l'obtenció dels permisos de residència a l'estat i que faculta les institucions de capacitats per a realitzar expulsions a aquells estrangers que no compleixin tots els requisits legals.

2.2.5. LA COMPETÈNCIA EXCLUSIVA DE L'ESTAT RESPECTE LA NACIONALITAT I ELS SEUS LÍMITS

Un dels principals rectors del dret a la nacionalitat és que els estats tenen competència exclusiva per legislar sobre ella. En la legislació espanyola és l'Estat el que fixa els principis

¹²BOE.es-BOE-A-1978-31229-Constitución Española.(s.f.).
<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229>

¹³ Díez-Picazo, G. L. /. (2022). *Sistema de Derecho Civil*. Tecnos.

constitucionals i les condicions que els individus han de complir per tal d'adquirir, conservar, perdre i recuperar (en cas de pèrdua) la nacionalitat espanyola. Per tant, únicament l'Estat espanyol pot determinar qui són els nacionals espanyols.

En la normativa espanyola la nacionalitat és unilateral, és a dir, que només estableix com s'adquireix, conserva, perd i recupera la nacionalitat espanyola. Per exemple, si una persona amb nacionalitat francesa sol·licita la nacionalitat espanyola, la pèrdua o no de la seva nacionalitat francesa està regulada per la legislació francesa, l'espanyola únicament regula la del seu estat. Per altra banda, si la situació fos a la inversa tampoc es podria saber la manera en què un espanyol pot obtenir la nacionalitat francesa. Aquesta qüestió queda regulada per la normativa francesa.

Els criteris que utilitza cada estat per determinar l'adquisició, conservació, pèrdua i recuperació de la seva nacionalitat són variats, ja que no tots els estats incorporen una regulació uniforme sobre els estats de la nacionalitat abans esmentats. Pel que fa a la nacionalitat espanyola, en l'ordenament jurídic, el principal criteri d'adquisició de la nacionalitat espanyola d'origen és el *ius sanguini*, mentre altres països se segueixen pel *ius soli* (conceptes que desenvoluparem més endavant).

Tanmateix, aquesta varietat pot donar lloc als anomenats conflictes positius i negatius de nacionalitat (desenvolupat més endavant).

Tot i això, que els Estats tinguin competència exclusiva per legislar la nacionalitat no vol dir que per l'ordenament jurídic internacional es mantingui aliè respecte a aquest problema, sinó que imposa uns certs límits. Els **límits imposats pel Dret internacional públic**, són els següents:

- **El principi d'efectivitat:** els estats, a l'hora de determinar els seus ciutadans, estan obligats a observar l'existència d'una relació autèntica o d'un vincle efectiu entre el mateix estat i l'individu. Si no és així, la nacionalitat no se li podrà donar veracitat davant tercers. Aquest límit va ser acceptat amb rotunditat pel Tribunal Internacional de Justícia de la Haia en el cas *Nottebohm*¹⁴.
- **La normativa internacional sobre drets humans:** la nacionalitat és un dret fonamental que tenen totes les persones pel fet de ser-ho (art. 15 de la Declaració Universal de Drets Humans i art. 24.3 del Pacte de Drets Civils).

¹⁴ El cas *Nottebohm*, 1 entre Liechtenstein i Guatemala, fou resolt mitjançant una sentència de la Cort Internacional de Justícia, el 6 d'abril de 1955. És considerat la pedra angular del dret internacional públic en establir la protecció internacional dels principis fonamentals sobre la nacionalitat dels individus.

- **L'acció de les normes consuetudinàries internacionals:** les normes consuetudinàries internacionals són costums, usos o pràctiques que s'han anat consolidant a escala internacional fins a convertir-se en vertaders límits al principi de la competència exclusiva dels estats. Tanmateix, actualment no hi ha gaires normes consuetudinàries internacionals, ja que la majoria han anat quedant en les legislacions estatals. Un exemple de norma consuetudinària internacional admesa és la que els fills de funcionaris, diplomàtics i cònsols nascuts en territori en el qual els seus pares estaven acreditats, no podien adquirir la nacionalitat d'aquell estat. Aquesta norma, des de fa uns anys, es troba recollida expressament en l'article 17.1.b apartat 2n del Cc¹⁵.

2.2.6. BENEFICIS DE TENIR LA NACIONALITAT ESPANYOLA

Hi ha quatre principals beneficis dels quals les persones que tenen la nacionalitat espanyola poden gaudir:

1. **Gestions i tràmits** més fàcils: si tens la nacionalitat espanyola és molt més fàcil realitzar qualsevol tràmit administratiu dins l'estat, sigui del tipus que sigui.
2. S'obté el **dret a vot**: els individus amb nacionalitat espanyola tenen l'opció a votar en les eleccions espanyoles tant generals, autonòmiques, municipals com europees.
3. **Lliure moviment**: com a ciutadà espanyol, tens dret a entrar de manera lliure a 183 països, únicament amb el visat en mà.
4. **Passaport de la Unió Europea**: juntament amb la nacionalitat espanyola, també s'aconsegueix el dret a viure i treballar en qualsevol lloc dins de la Unió Europea, sense cap mena d'inconvenients.

2.2.7. CONSEQÜÈNCIES DE NO TENIR LA NACIONALITAT ESPANYOLA

A continuació farem esment d'alguns dels drets que les persones que no tenen nacionalitat espanyola no poden exercir a l'Estat.

- a) **Dret a vot.** El dret de sufragi és un dels principals drets que no poden exercir les persones que sense la nacionalitat espanyola. Aquest està regulat en l'article 23 de la

¹⁵ L'article 17.1.b apartat 2n. del Cc diu que s'exceptuen els fills de funcionaris diplomàtics o cònsols acreditats a Espanya. Aquells que compleixen aquesta característica no són espanyols d'origen.

Constitució:

- «1. Los ciudadanos tienen el derecho a participar en los asuntos públicos, directamente o por medio de representantes, libremente elegidos en elecciones periódicas por sufragio universal.
2. Asimismo, tienen derecho a acceder en condiciones de igualdad a las funciones y cargos públicos, con los requisitos que señalen las leyes».

I en la Llei Orgànica 5/1985, de 19 de juny, del Règim Electoral General on s'estableixen tots els requisits necessaris per poder votar i tot allò relacionat amb les eleccions¹⁶: qualsevol ciutadà espanyol major d'edat, que estigui inscrit en el Cens Electoral i tingui la condició de ciutadà de la Unió Europea pot votar. Tanmateix, tampoc tenen dret de vot aquells condemnats per sentència jurídica ferma quan així s'expressi en aquesta.

i) El dret a vot en les eleccions al Parlament Europeu¹⁷

En el cas de les eleccions del Parlament Europeu tal com diu la Junta Electoral Central, «En les eleccions del Parlament Europeu, gaudeixen de sufragi actiu totes les persones residents a Espanya que, sense haver adquirit la nacionalitat espanyola:

- Tinguin la condició de ciutadans de la Unió Europea.
- Reuneixin els mateixos requisits que s'exigeixen a la resta d'espanyols per a poder ser elector.
- Que tingui dret a vot actiu en l'estat membre d'origen.
- Que hagin manifestat la seva voluntat d'exercir el seu dret a vot actiu a Espanya».

ii) El dret a vot en les eleccions internes a l'Estat espanyol

En el cas de les eleccions internes de l'Estat, tindran dret a vot els estrangers residents a Espanya si en les eleccions dels seus països d'origen es permet el vot als espanyols residents allà. Segons un tractat signat a l'efecte. Alguns d'aquests països són: Bolívia, Cap Verd, Xile, Colòmbia, Corea, Equador, Islàndia, Noruega, Nova Zelanda, Paraguai, Perú i Trinitat i Tobago.

És per això que hi ha un nombrós grup de la població que no disposa d'aquest dret. Tal com ens va dir la diputada Jéssica González a l'entrevista que vam realitzar:

¹⁶ Ley Orgánica 5/1985, de 19 de junio, del Régimen Electoral (juridicas.com)

¹⁷ Junta electoral (s. f.-b). <http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/informacion/electores>

«Crec que és molt important que moltes vegades es pensa en el dret a vot com a la possibilitat de decidir cap a on va el país, però ens oblidem de la possibilitat de tu també ser considerat com un agent polític i un subjecte possible per al canvi que pot agafar primera línia. I és crucial perquè la diversitat cultural i racial en la representació política d'aquest país és menys mil...». ¹⁸

Sobre aquesta problemàtica s'han realitzat diverses campanyes, una d'elles la de *#Votaresunderecho*, impulsada per la Safia El Aaddam. ¹⁹

«Nacer en España no es una garantía de adquirir los derechos de cualquier español/a. Miles de hijos/as de inmigrantes, pese haber nacido en España, aún no han adquirido la nacionalidad debido a las trabas institucionales. Y todo ello se debe a que sus padres son inmigrantes, no son “españoles”. Familias que pese haber vivido durante años en España, con trabajos y pagando los impuestos pertinentes, no se les reconoce el derecho a votar».

iii) Treballar de manera legal a l'Estat espanyol

Per als que no tenen la nacionalitat espanyola, per poder treballar de manera legal en l'Estat espanyol es necessiten certs requisits amb uns passos a seguir. En primer lloc, el visat de treball i el permís de residència. Pel visat de treball, els requisits necessaris són diferents depenent si volen treballar pel seu compte o sota el càrrec d'algú. En el cas de voler treballar pel seu compte, necessiten ingressar a l'Estat espanyol amb el visat de turista i canviar-lo un cop ja estàs dins l'estat, a més de tenir més de divuit anys. En canvi, si vols treballar sota el càrrec d'algú has d'aconseguir el treball abans de viatjar, ja que necessites presentar una carta de la feina davant les autoritats de migració, pel fet que el visat només es concedeix en aquest cas quan ja tens feina.

iv) La residència permanent a l'Estat espanyol

Per a obtenir la residència permanent legal a l'Estat espanyol: per a poder optar a la residència permanent legal a l'Estat espanyol prèviament es necessita obtenir el **Número d'Identitat d'Estranger**. El NIE es pot obtenir des de l'exterior, o un cop ja estàs a Espanya. Aquests tràmits són molt més fàcils i ràpids d'efectuar si vens d'un país membre de la Unió Europea o d'un Estat part de l'Acord sobre l'Espai Econòmic Europeu. Si l'individu no forma part de cap d'aquests dos casos hi haurà d'haver residit a l'Estat espanyol legalment

¹⁸ Annex 7. Entrevista a Jéssica González.

¹⁹ *votaresunderecho.es-iniciativa@hijadeinmigrantes*. (s.f.-b). <https://votaresunderecho.es/>

durant el període continuat de cinc anys.

En definitiva, el no disposar de la nacionalitat espanyola residint a l'Estat espanyol, porta amb si una gran allau de problemàtiques que, si posteriorment es traspassen als fills, poden suposar greus inconvenients per al desenvolupament socioeconòmic de les famílies.

2.2.8. LA CIUTADANIA EUROPEA²⁰

Els ciutadans de la Unió Europa són aquells que posseeixen la nacionalitat d'un estat membre, a més està constituïda per un conjunt de drets i deures que se sumen als drets i deures que ja formen part de la ciutadania de l'estat que ja és membre el ciutadà. Amb això la ciutadania europea suposa per a tots els ciutadans de la Unió:

- El dret a circular i residir lliurement en el territori dels estats membres.
- El dret de sufragi actiu i passiu en les eleccions al Parlament Europeu i en les eleccions municipal de l'estat membre en el qual es resideix, igual que en el cas de les nacionals del país.
- Dret a acollir-se, en el territori d'un tercer país, és a dir un estat que no pertany a la Unió Europea, escollit pel Parlament Europeu.
- El dret de petició al Parlament Europeu i de dirigir-se al Defensor del Poble Europeu, escollida pel Parlament Europeu i facultada per rebre les reclamacions relatives a casos de mala administració en l'acció de les institucions i organismes de la Unió.
- El dret a dirigir-se per escrit a qualsevol de les institucions o organismes de la Unió en una de les llengües dels estats membres i a rebre una resposta en la mateixa llengua.
- El dret a accedir als documents del Parlament Europeu, del Consell i de la Comissió.

²⁰ *Los ciudadanos de la Unión Europea y sus derechos | Fichas temáticas sobre la Unión Europea | Parlamento Europeo.* (2022, 1 junio).

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/es/sheet/145/los-ciudadanos-de-la-union-europea-y-sus-derechos>

2.2.9. DOBLE NACIONALITAT ²¹

Hi ha dos casos en els quals es considera que hi ha un conflicte de nacionalitat: si la persona disposa de més d'una nacionalitat i si la persona no disposa de cap. Els dos casos requereixen l'aplicació del dret internacional. Aquestes problemàtiques sorgeixen a causa de la competència exclusiva de cada Estat per a regular qui considera nacional seu, que a vegades entra en conflicte amb la normativa d'altres països, generant conflictes de nacionalitat.

En el cas de la doble nacionalitat, se li denomina així a l'existència de persones que comparteixen vincle amb més d'un Estat i que els deures i obligacions d'aquests a vegades són incompatibles entre si. Exemples de casos on es podria donar aquesta situació: si els fills neixen a un país que es regula per *Ius soli* i els pares tenen una nacionalitat d'un país regulat per *Ius sanguini*; que per matrimoni una persona estrangera adquireixi la nacionalitat de la parella sense renunciar a la seva, entre d'altres.

Tot i això, cal esmentar que l'Estat espanyol considera la doble nacionalitat una anomalia donat que existeix l'obligació de renunciar a la nacionalitat estrangera en cas que s'adquireixi l'espanyola. Els casos en els quals es justifica el manteniment de dues són els següents:

- **Doble nacionalitat convencional**

En aquesta regulació estableix que l'Estat podrà concertar tractats de doble nacionalitat amb aquells països que hagin tingut una particular vinculació amb Espanya (Article 11-3 de la Constitució 1978). És el cas de la vinculació històrica amb els països iberoamericans i també Filipines, Andorra, Portugal, Guinea Equatorial, entre d'altres.

També existeix la possibilitat de naturalització dels espanyols en un dels països esmentats sense que hagi de perdre la seva nacionalitat d'origen a excepció que explícitament així ho demani.

- **Doble nacionalitat automàtica**

Es pot donar, o bé quan estrangers recuperen la nacionalitat espanyola, regulació que preserva la nacionalitat d'origen d'aquells que la van perdre. O bé quan estrangers dels països Iberoamericans, Andorra, Portugal, Filipines, Guinea Equatorial i sefardites adquireixen la nacionalitat, donat que l'obtenció d'una no requereix la renúncia de l'altra (regulat a l'article 23 del C.c).

²¹ Rodríguez, C. P. (2016). *Nacionalidad y extranjería*. Huygens.

- **Doble nacionalitat patològica**

Hi ha situacions en les quals no es pot eludir la problemàtica, és el cas dels fills de pares nacionals d'estats diferents que atorguen la nacionalitat per Ius sanguini, en aquest cas s'espera que el menor compleixi la majoria d'edat per a regularitzar la seva situació. Per a aquests casos l'article 9-9 del C.c estableix que en cas que una persona tingui dues nacionalitats i una d'elles sigui l'espanyola aquesta prevaldrà, si cap de les dues ho és docs la llei que s'aplicarà serà la de la residència habitual.

2.2.10. PERSONES APÀTRIDES²²

a) Concepte d'apatrídia

En dret internacional es defineix l'apatrídia com la situació de certes persones que no són considerades com a nacionals seus per cap estat, conforme a la seva legislació. És a dir, que una persona apàtrida no té la nacionalitat de cap país. Per tant, la situació d'apatrídia fa referència a la carència de vincle d'una persona amb un estat.

b) Consideració internacional

En l'actualitat hi ha un ampli rebuig a les situacions d'apatrídia, fruit dels excessos de certs règims polítics que van provocar desnacionalitzacions massives de milions de ciutadans durant la primera meitat i mitjans d'aquest segle (Decret dels Comissaris soviètics de 1921, desnacionalització dels jueus per Hitler i Mussolini, etc.). Aquest rebuig es va fer realitat amb la signatura el 1948 de la Declaració Universal de Drets Humans l'article 15 del qual disposa: «1. Tota persona té dret a una nacionalitat. 2. A ningú se'l privarà arbitràriament de la seva nacionalitat ni del dret a canviar de nacionalitat». Espanya va signar aquesta declaració i l'ha incorporat a la seva legislació. El Cc indica que als apàtrides els serà aplicable, com a llei personal, la llei del lloc de la seva residència habitual (art. 9.10), també anomenada tècnicament "*lex loci*" (llei del lloc). Per tant, d'acord amb això, els apàtrides residents a Espanya, en cas de desitjar-ho, podran accedir a la nacionalitat espanyola a través de la naturalització per residència. Tot i això, hi ha països que no han reconegut aquest acord i, en conseqüència, encara es poden donar casos d'apatrídia.

²² UNHCR, the UN Refugee Agency. (s. f.). UNHCR. <https://www.unhcr.org/ibelong/es/que-es-la-apatridia/>

c) Conseqüències de l'apatrídia

Aquesta situació afecta el dret internacional públic donat que la persona en aquesta situació manca de la protecció diplomàtica dels estats basant-se en la nacionalitat, quedant així exclòs de les normes d'estrangeria.

És una situació molt greu pels afectats, amb freqüència es veuen exclosos fins al final de les seves de drets que nosaltres considerem com a fonamentals: una identitat legal en néixer, l'accés a l'educació, l'atenció mèdica, oportunitats laborals i, fins i tot, la dignitat de rebre un enterrament oficial i que s'emeti un certificat de defunció quan moren. En molts casos transmeten la situació d'apatrídia als seus fills.

d) Causes de l'apatrídia

Algunes de les causes per les quals hi ha persones que es troben en aquesta situació són les següents:

- **Buits en les lleis de nacionalitat:** cada país té les mateixes lleis que estableixen en quines circumstàncies les persones adquireixen la nacionalitat i en quines els hi pot ser retirada. Això fa que hi hagi persones que o bé perquè les lleis no han estat correctament redactades o no s'han aplicat bé, queden al marge i en molts casos sense nacionalitat.
- **En els processos migratoris** és possible que els infants nascuts en països diferents dels d'origen dels progenitors, quedin sense nacionalitat si el país on han nascut no se la reconeix.
- **L'aparició de nous Estats i els canvis en les fronteres** donen en molts casos com a resultats que grups de persones quedin sense nacionalitat.
- **La pèrdua o privació de la nacionalitat.** S'han donat casos on a un individu se li ha privat la nacionalitat per part del mateix estat del qual fins aquell moment n'havia sigut ciutadà.

Un exemple va ser el cas de l'escaquista soviètic Viktor Korchnoi a qui les decisions polítiques del govern el van dur a convertir-se en apàtrida.

Actualment, hi ha més de 600.000 persones a l'estat de Rakhine, Myanmar²³, donat que el govern del país va dictar una llei en virtut de la qual únicament uns certs grups ètnics són elegibles per a ser ciutadans.

Podem concloure que aquests conflictes venen deguts a la manca de normes internacionals que regulin l'adquisició de la nacionalitat i aquests poden generar conflictes positius, com la doble nacionalitat, o conflictes negatius, com la situació d'apàtrida.

2.2.11. *IUS SOLI I IUS SANGUINIS*

En l'actualitat, podem dividir les regulacions dels diferents països respecte a l'adquisició de la nacionalitat en dos grans models: per *Ius soli* o *Ius sanguinis*. Es tracta de dos criteris contradictoris entre si.

El *ius sanguinis* es tradueix com a “dret de la sang” fent referència al fet que la nacionalitat passa de generació en generació, és a dir, seguin el llinatge “a través de la sang”. Mentre que el *ius soli* es tradueix com a “dret de sòl” i, per tant, la nacionalitat de la persona queda reglada pel seu lloc de naixement independentment de la nacionalitat dels seus progenitors.

Els països que es regulen per *Ius soli* en l'actualitat, són, la majoria de països d'Amèrica (Canadà, Estats units, Brasil, Argentina, etc.) a més d'algun altre com Pakistan, Txad o Tanzània. Un clar exemple de regularització per *Ius soli* el trobem en l'article 30 de la Constitució Política dels Estats Units Mexicans:

«Artículo 30. *La nacionalidad mexicana se adquiere por nacimiento o por naturalización.*

A) *Son mexicanos por nacimiento:*

*I. Los que nazcan en territorio de la República, sea cual fuere la nacionalidad de sus padres. ” (...) ».*²⁴

²³ Refugiados, A. C. D. L. N. U. P. L. (s. f.). *El registro da a muchos refugiados rohingya un documento de identidad por primera vez en sus vidas*. UNHCR.
<https://www.acnur.org/noticias/noticia/2019/5/5cded3f14/el-registro-da-a-muchos-refugiados-rohingya-una-identificacion-por-primera-vez>

²⁴ Justia México | Constitución Política de los Estados Unidos Mexicanos | Capítulo II | Título Primero | Ley de México. (s. f.).
<https://mexico.justia.com/federales/constitucion-politica-de-los-estados-unidos-mexicanos/titulo-primero/capitulo-ii/>

Els països que es regeixen per l'ius sanguini, a més d'Espanya, són: la majoria de països d'Europa, a més de la majoria de països d'Àsia i Àfrica com ara el Marroc, Xina o Indonèsia. Podem agafar com a exemple França:

«Section 1 : Des Français par filiation

Article 18:

Est français l'enfant dont l'un des parents au moins est français».²⁵

Traducció al català:

Secció I: *Dels francesos per filiació*

Article 18

Són francesos els fills de qui almenys un dels pares és francès.²⁶

²⁵ Vie-publique. fr. (2022, 1 agost). *Comment devient-on citoyen français ?*
<https://www.vie-publique.fr/fiches/23849-comment-devient-citoyen-francais>

²⁶ Traducció pròpia.

2.3. REGISTRE CIVIL

2.3.1. CONCEPTE

El Registre Civil espanyol és un registre públic que té com a objectiu la inscripció dels actes que fan referència a l'*estat civil* de les persones. Són aquests actes o fets relatius a la persona que les lleis de l'estat declara com inscriptibles encara que, a vegades, aquests fets no afectin en absolut la capacitat de la persona. Per tant, hi ha dues funcions primordials que compleix el Registre Civil. El primer és el lloc on consten oficialment i es fan públics els actes i circumstàncies relatius a la persona física, sent aquest objecte d'inscripció. La segona funció és la de facilitar la prova dels fets inscrits perquè la mateixa inscripció consta com a prova.

Els **fets inscriptibles** en el Registre civil són els següents:²⁷

1. El naixement.
2. La filiació.
3. El nom i el cognom així com els seus canvis.
4. El sexe i el canvi de sexe.
5. La nacionalitat i el veïnatge civil.
6. L'emancipació i l'habilitació d'edat.
7. El matrimoni, així com la separació, nul·litat i divorci.
8. El règim econòmic legal o pactat.
9. La pàtria potestat (les relacions patern-filials i les seves modificacions).
10. La modificació judicial de la capacitat de les persones, així com la que deriva de la declaració de concurs de les persones.
11. La tutela, la curatela i més representacions legals i les seves modificacions.
12. Els actes relatius a la constitució i administració del patrimoni protegit de les persones amb discapacitat.
13. L'autotutela i els apoderaments preventius.
14. La declaració del traspàs i absència.
15. La defunció.

²⁷ *El Registro Civil - Estado civil.* (s. f.). <https://www.mjusticia.gob.es/es/ciudadania/estado-civil/registro-civil>

2.3.2. EVOLUCIÓ HISTÒRICA

El Registre civil no va ser implantat a Espanya com a tal fins l'any 1870 on es va desenvolupar un projecte de lleis, formant part d'aquest la *Ley de 17 de julio de 1870*. A partir d'aquell moment, es comença a portar un registre dels actes de l'estat civil de les persones. Amb anterioritat la competència d'aquest registre l'havien tingut els ajuntaments. A partir d'aquest moment se li encarrega a la Direcció general dels Registres civils, de la propietat i del Notariat. Es portava un registre dels naixements, matrimonis, divorcis, defuncions i ciutadania, tant dins del país, pels jutges municipals, com fora d'aquest, per agents diplomàtics i consulars. L'aplicació de tot això va iniciar l'1 de gener de 1871.

No va ser fins a l'any 1957, 85 anys després, que no es va dur a terme la primera modificació del Registre Civil.

L'última modificació es va dur a terme l'any 2011. Es va fer per tal d'adaptar el Registre Civil Espanyol a la situació social, política, demogràfica i tecnològica del moment. S'elimina el sistema de registre tradicional, dividit en seccions (naixement, matrimoni, defuncions i tuteles i representacions), per a donar pas a un registre individual de cada persona amb el seu codi personal corresponent que se li assigna des de la seva primera inscripció. Un cop va entrar en vigor després de deu anys de buit legal, els fets inscriptibles en el registre són els esmentats anteriorment en l'apartat de concepte d'aquest mateix punt.

2.3.3. LLIBRE DE FAMÍLIA

El llibre de família és un document que s'entrega de manera gratuïta al Registre civil quan dues persones contrauen matrimoni o quan neix el primer fill d'una parella de fet o família monoparental. En el document s'anotaran els nascuts de la mateixa parella successivament i la defunció dels titulars o fills, a més del règim econòmic del matrimoni o divorci.

2.3.4. INSCRIPCIÓ I PROCEDIMENT DEL REGISTRE DE NAIXEMENT

Per al registre de naixement d'un infant s'ha d'inscriure dins del Registre Civil. Per això hi ha uns procediments i passos a seguir.

En primer lloc, hi ha un seguit de persones que poden demanar aquesta inscripció. Abarca en la seva majoria tots els casos diferents de nuclis familiars i les situacions que es trobin aquestes famílies.

En segon lloc, hi ha un seguit de documents necessaris en tots els casos anteriors. El comunicat mèdic de naixement, el butlletí estadístic del part (aquests dos els facilita l'hospital i s'han d'emplenar tot amb majúscules i llegible, revisant que les dades són les corresponents), documentació en vigor de tots els dos progenitors (DNI els espanyols i NIE o passaport els ciutadans estrangers).

També existeix un termini per a fer aquest registre, trenta dies naturals. A partir del dia 31 és necessari obrir un expedient.

2.3.5. DOMICILI

Existeixen diferents conceptes que defineixen el domicili, depenent de l'àmbit en el qual es tracti. En una definició general el domicili és el lloc de residència habitual d'una persona per a poder exercir tots els seus drets i el compliment de les seves obligacions.

El domicili també està regulat dins del Codi Civil. En el “Título III. Del domicilio”, en els articles 40 i 41. En l'article 40 defineix quin és el domicili d'una persona dient: «el domicilio de las personas naturales es el lugar de su residencia habitual», també existeixen excepcions a això, en el cas dels diplomàtics residents a l'estranger se'ls considera el seu domicili l'últim lloc registrat dins del territori espanyol. En el cas de l'article 41 regula a aquelles persones que no tenen un domicili fix se'ls hi acredita on exerceixen les seves principals funcions de la seva institució o on estigui establida la seva representació legal.

2.3.6. EMPADRONAMENT

L'empadronament és l'acte de registrar-se al padró municipal de la localitat on es resideix habitualment i que determina qui és considerat veïna d'aquella població. Una persona es pot empadronar tant si està en situació regular o irregular dins l'estat, per tant, qualsevol document identificatiu és vàlid per fer el registre, com és el cas del DNI, NIE, passaport o document provisional d'asil. A més també és necessari acreditar la disponibilitat d'allotjament mitjançant les escriptures de propietat, el contracte de lloguer o qualsevol altre document que acrediti l'habitatge.

Amb l'empadronament es dona el dret d'accedir a un seguit de serveis públics i socials:

- Dret a l'assistència sanitària pública.
- Dret als serveis bàsics d'atenció social primària.
- Dret als serveis de centres oberts per a adolescents o infants.

- Dret a les ajudes d'urgència social.

Els ciutadans estrangers que no disposen de residència de llarga durada a L'Estat espanyol, han de renovar cada dos anys el registre al padró municipal. Si aquest acte no és dut a terme la persona és donada de baixa de padró.

Al respecte, l'advocada Marta Oliver ho va definir així:

«L'empadronament aquí a Espanya és un dret per sobre la situació administrativa de la persona, tota persona sigui estrangera de forma regular o irregular té dret a empadronar-se allà on està vivint. Això és perquè al padró ha de constar les persones reals que viuen en la localitat i, per tant, ha de poder reflectir aspectes com la proporció de persones migrades de cada localitat. Sí que és veritat que a la pràctica hi ha algunes localitats que es neguen a empadronar a persones en situació irregular, no es poden negar perquè és un dret per sobre de la situació administrativa».²⁸

²⁸ Vegeu Annex 6

2.4. REGULACIÓ LEGAL

2.4.1. REGULACIÓ LEGAL DE LA NACIONALITAT

a) CONSTITUCIÓ ESPANYOLA

La Constitució espanyola vigent regula la nacionalitat en el *Titulo I del Libro I* amb el nom de “De los españoles y extranjeros”, dels articles 11 al 13. Com s’ha esmentat anteriorment en l’apartat “2.2.3. *Els principis constitucionals*” la Constitució reconeix determinats drets en els termes que determinen els tractats i lleis.

b) CODI CIVIL

Per una altra banda, en el Codi Civil espanyol, la nacionalitat està regulada en el *Libro Primero* sota el títol “De los españoles y extranjeros”, englobant els articles 17 al 28²⁹. En l’article 17 es regula qui és espanyol d’origen (explicat amb més extensió en el següent apartat). En els articles que el segueixen regulen altres maneres d’obtenir a la nacionalitat, els articles són del 19 al 23:

- Article 19: tracta sobre l’adquisició de la nacionalitat espanyola d’una persona estrangera adoptada per un espanyol, tant si aquesta persona és menor com si no.
- Article 20: fa referència a quines són les persones que tenen dret a posseir la nacionalitat espanyola i com és fórmula l’opció d’aconseguir la nacionalitat.
- Article 21: fa referència a certes maneres d’obtenir la nacionalitat espanyola, sigui per carta de naturalesa o per residència.
- Article 22: expressa els requisits necessaris per a l’obtenció de la nacionalitat per residència. Per regla general es tracta d’uns 10 anys mínims de residència per poder optar a obtenir la nacionalitat espanyola. Tot i que també s’estableixen altres requisits i excepcions, entre els quals s’inclou la bona conducta cívica en l’expedient.
- Article 23: fa referència als requisits necessaris i comuns per la validesa de la nacionalitat espanyola adquirida per carta de naturalesa o per residència.

En els articles 21 i 23 es fa esment de la carta de natalitat. Aquesta és una manera excepcional d’aconseguir la nacionalitat espanyola on l’interessat ha de justificar per quina raó és mereixedor d’obtenir la nacionalitat. Un exemple poden ser els esportistes d’elit sense

²⁹ Annex 2: Articles originals del 19 al 23.

nacionalitat que participen o participaran en competicions internacionals representant a Espanya.

c) L'OBTENCIÓ DE LA NACIONALITAT PER CARTA DE NATURALES

En els mateixos articles que s'esmenten anteriorment, 21 i 23, es tracta de l'obtenció de la nacionalitat per residència. És una, i principal, manera d'obtenir actualment la nacionalitat per a fills/es de persones migrades és mitjançant el permís de residència, el qual exigeix que la persona sol·licitant hagi residit a Espanya durant deu anys de manera legal i continuada abans de realitzar la petició.

d) L'OBTENCIÓ DE LA NACIONALITAT PER RESIDÈNCIA

Hi ha alguns **casos on és possible reduir el període de residència**. Aquests casos són els següents³⁰:

- **5 anys:** Per a persones que hagin aconseguit la concisió de refugiades.
- **2 anys:** Per a nacionals de països iberoamericans, Andorra, Filipines, Guinea Equatorial, Portugal o persones d'origen sefardita.
- **1 any per:**
 - Persones nascudes en territori espanyol.
 - Qui no hagi exercit degudament el seu dret d'adquirir la nacionalitat espanyola per opció.
 - Qui hagi estat subjecte sota tutela (sota la vigilància d'un tutor), guarda o acolliment d'un ciutadà o institució espanyola durant dos anys consecutius. Fins i tot si continues en aquesta situació en el moment de la sol·licitud.
 - Qui, en el moment de la sol·licitud, porti un any casat amb un espanyol o espanyola i no estigui separat legalment o de fet.
 - El vidu o vídua d'espanyola o espanyol, si en el moment de la mort del cònjuge no estaven separats, de fet o judicialment.
 - El nascut fora d'Espanya de pare o mare (nascuts també fora d'Espanya), avi o àvia, sempre que tots ells originalment haguessin sigut espanyols.

³⁰ *Nacionalidad española por residencia*. (2022, 18 maig). Ministerio de justicia. Recuperat 30 de mayo de 2022, de <https://www.mjusticia.gob.es/es/ciudadania/tramites/nacionalidad-residencia>

Hi ha un seguit de persones que poden sol·licitar la nacionalitat per residència:

- L'interessat, per si mateix, sempre que sigui major d'edat o es trobi emancipat.
- El major de 14 anys assistit pel seu representant legal.
- El representant legal del menor de 14 anys.
- La persona amb la capacitat modificada judicialment per si mateix o el representant legal d'aquesta persona, depenent del que assenyali la sentència d'incapacitació.

e) DOCUMENTACIÓ NECESSÀRIA PER OBTENIR LA NACIONALITAT

i) Amb caràcter general

Per tal de fer la sol·licitud per a adquirir la nacionalitat són necessaris una sèrie de documents, en molts casos difícils d'aconseguir per a les persones migrades.

Documents que han d'acompanyar a la sol·licitud de majors d'edat:

- 1. Model de sol·licitud normalitzat**
- 2. Targeta d'Identitat d'estranger.** Targeta de Familiar de ciutadà de la Unió Europea o Certificat de Registre Central d'Estrangers o del Registre de ciutadà de la Unió.
- 3. Passaport** complet i en vigor del país d'origen
- 4. Certificació de naixement** de l'interessat, degudament traduït i legalitzat.
- 5. Certificat d'antecedents penals** del seu país d'origen, traduït i legalitzat, d'acord amb els Convenis internacionals existents o certificat consular de conducta expedit sobre la base de consulta a les autoritats completes del país d'origen.
- 6. Certificat de matrimoni** si el sol·licitant està casat.
- 7. Justificant del pagament de la taxa.**
- 8. Certificat d'antecedents penals del Registre Central de penats.** Pot ser substituït per l'autorització de consulta al Ministeri de Justícia consignada en el model de sol·licitud.
- 9. Certificat d'empadronament,** pot ser substituït per l'autorització de consulta al Ministeri de Justícia consignada en el model de sol·licitud.
- 10. Diplomes de l'Institut Cervantes** de la prova de coneixements constitucionals i socioculturals (CCSE) i la prova de coneixement de l'idioma espanyol (DELE). El qual es pot substituir per l'autorització de consulta al Ministeri de Justícia consignada en el model de sol·licitud. En el cas de persones nacionals d'un país on el castellà

sigui llengua oficial, la persona estarà exempta de la realització de l'examen DELE conforme el Reglament de nacionalitat per residència acrediti l'exempció. Així mateix, es podrà acreditar el coneixement de la llengua espanyola mitjançant l'aportació de certificats oficials dels ensenyaments d'espanyol com a llengua estrangera. Així com els certificats d'Aptitud i les Certificacions Acadèmiques de Cicle elemental, expedits pel Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, Conselleries competents de les CC.AA, o Escoles Oficials d'Idiomes, conforme la legislació vigent.

ii) Documentació en cas de menors de 14 anys

De vegades, segons la condició de les persones, s'han d'acompanyar una sèrie de documents: Quan la persona interessada és menor de 14 anys i existeixi un acord amb els progenitors o els representants legals

- a) Model de sol·licitud normalitzat firmat per als dos progenitors o representants legals o per un sol progenitor en el cas de famílies monoparentals.
- b) També podrà firmar un sol progenitor:
 - i) Si s'aporta sentència judicial que acrediti la pèrdua de la pàtria potestat de l'altre progenitor.
 - ii) En el cas de l'absència d'un dels dos progenitors, aportant acta notarial d'autorització.

iii) Documentació de les persones amb la capacitat modificada judicialment

Quan l'interessat sigui una persona amb la capacitat modificada judicialment, la sol·licitud la formularà el representant o representants legals que resulten de la sentència d'incapacitació. En les següents ocasions:

- Quan no existeixi acord entre els progenitors s'haurà d'aportar l'expedient testimoni de la resolució recaiguda en l'expedient de jurisdicció voluntària en el que resulti l'autorització per a sol·licitar en nom del menor la nacionalitat espanyola.
- En cas de presentació en seu electrònica, es deurà adjuntar el model de sol·licitud normalitzat amb els mateixos requisits mencionats en l'apartat anterior.

Els certificats necessaris a presentar en aquests casos seran:

1. **Certificat de naixement** del país d'origen degudament legalitzat i traduït en el seu cas, conforme als Convenis Internacionals.
2. **Passaport complet** o document d'identificació en cas de nacionals de països membres de la Unió Europea.
3. **Justificant del pagament de la taxa.**
4. **Document identificatiu dels representants legals: DNIE, NIE o passaport.**
5. **Certificat de centre de formació, residència, acollida, atenció o educació especial que acrediti prou grau d'integració**, obligatori en cas d'infants en edat escolar.

iv) Documentació en casos de majors de 14 anys, però menors de 18 anys, no emancipats o amb capacitat modificada judicialment.

En aquest cas són persones que poden actuar per si mateixes assistides pel seu representant legal:

1. **Model de sol·licitud normalitzat**
2. **Certificat de naixement** del país d'origen degudament legalitzat i traduït en el seu cas, conforme als Convenis Internacionals.
3. **Passaport complet** o document d'identificació en cas de nacionals de països membres de la Unió Europea.
4. **Justificant del pagament de la taxa.**
5. **Certificat de centre de formació, residència o acollida que acrediti el suficient grau d'integració.** Aquest certificat serà obligatori en sol·licitants menors en edat escolar i sempre que el menor o la persona amb la capacitat modificada judicialment està inscrita en algun d'aquests centres.
6. **Document acreditatiu de la representació legal** (Auto judicial on s'estableixi la representació o document d'identificació dels pares en el cas dels menors subjectes a pàtries potestats).
7. **Model de sol·licitud normalitzat**
8. **Certificat de naixement** del país d'origen degudament legalitzat i traduït en el seu cas, conforme als Convenis Internacionals.
9. **Passaport complet** o document d'identificació en cas de nacionals de països membres de la Unió Europea.

10. Justificant del pagament de la taxa.

11. Certificat de centre de formació, residència o acollida que acrediti el suficient grau d'integració. Aquest certificat serà obligatori en sol·licitants menors en edat escolar i sempre que el menor o la persona amb la capacitat modificada judicialment està inscrita en algun d'aquests centres.

12. Document acreditatiu de la representació legal (Auto judicial on s'estableixi la representació o document d'identificació dels pares en el cas dels menors subjectes a pàtries potestats).

v) Casos especials

Finalment, existeixen casos específics que han d'aportar documents addicionals:

- **En cas de persones refugiades:**

- Targeta d'Identitat d'estrangers on consti la seva condició de refugiat.
- Passaport Blau de la Convenció de Ginebra de 1951 (en cas de disposar-ne).
- Certificat de l'Oficina d'Asil i Refugi del Ministeri d'Interior (aquest certificat tindrà validesa de si mesos des de la data d'expedició) on consti:
 - i. Nom i cognoms
 - ii. Data i lloc de naixement
 - iii. Noms dels pares
 - iv. Que manté la seva condició de refugiat.

- **Nascuts en territori espanyol:**

- Certificació literal de naixement de l'interessat inscrit en el Registre Civil espanyol.

- **Qui no hagi exercit oportunament la facultat d'optar:**

- Certificació de naixement del pare/mare espanyol.
- Certificació literal de naixement de l'interessat inscrit en un Registre Civil espanyol o resolució judicial on consti l'adopció per espanyol o el reconeixement de la filiació.

- **Casat/a amb un espanyol/a**

- Certificació literal de naixement del cònjuge espanyol, expedit per Registre civil espanyol.
- Certificació literal de matrimoni expedit per Registre civil espanyol.

- Certificat de Convivència o Empadronament conjunt amb el cònjuge.
- **Vidu/a d'espanyol/a.**
 - Certificació literal de naixement del cònjuge expedit pel Registre civil espanyol.
 - Certificació literal de matrimoni expedit pel Registre civil espanyol actualitzat, això és, expedit en dates pròximes a la sol·licitud de nacionalitat.
 - Certificació de defunció del cònjuge.
 - Certificat d'empadronament conjunt o conveniència a la data de defunció del cònjuge.
- **Descendent d'espanyol:**
 - Certificació literal de naixement del pare/mare espanyol.
 - Certificació literal de naixement avi/àvia, només quan un d'ells, o els dos, siguin ascendents espanyols. En aquest cas, haurà de presentar-se també la certificació de naixement del pare/mare descendent d'espanyol, encara que ell/ella hagi sigut o no espanyol.
- **Sefardites:**
 - Documentació acreditativa de la condició sefardita conforme l'establert en l'article 1.2 de la Llei 12/2015, de 24 de juny, en matèria de concessió de la nacionalitat espanyola als sefardites originaris d'Espanya.

2.4.1.1. Article 17

Fem menció de l'article 17 del Cc donat que és l'article que ens proposem modificar en aquest treball. Aquest article és el que regula qui és considerat/da espanyol/a d'origen amb els drets que això comporta. Per tant, considerem important conèixer la història i evolució de l'article per a poder entendre millor l'estat actual d'aquest.

Actualment l'article diu el següent:

«1. Son españoles de origen:

a) Los nacidos de padre o madre españoles.

b) Los nacidos en España de padres extranjeros si, al menos, uno de ellos hubiera nacido también en España. Se exceptúan los hijos de funcionario diplomático o consular acreditado en España.

c) Los nacidos en España de padres extranjeros, si ambos carecieren de nacionalidad o si la legislación de ninguno de ellos atribuye al hijo una nacionalidad.

d) Los nacidos en España cuya filiación no resulte determinada. A estos efectos, se presumen nacidos en territorio español los menores de edad cuyo primer lugar conocido de estancia sea territorio español.

2. La filiación o el nacimiento en España, cuya determinación se produzca después de los dieciocho años de edad, no son por sí solos causa de adquisición de la nacionalidad española. El interesado tiene entonces derecho a optar por la nacionalidad española de origen en el plazo de dos años a contar desde aquella determinación».

2.4.1.1.1. Evolució de l'article 17 del Codi Civil espanyol des de 1889-2022

Desde 1889 l'article 17 ha passat per quatre modificacions fins a arribar a l'estat vigent en l'actualitat:

a) ARTICLE 17 DEL CODI CIVIL DE 1889:³¹

«*Son españoles:*

1.º Las personas nacidas en territorio español.

2.º Los hijos de padre o madre españoles, aunque hayan nacido fuera de España.

3.º Los extranjeros que hayan obtenido carta de naturaleza.

4.º Los que, sin ella, hayan ganado vecindad en cualquier pueblo de la Monarquía”».

En aquest primer article podem veure una clara regulació tant d'Ius soli , apartat 1) com d'Ius sanguinis, apartat 2).

³¹ BOE.es - BOE-A-2000-544 Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social. (s. f.). <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2000-544>

b) REFORMA DE L'ANY 1954:³²

«Son españoles:

Primero. Los hijos de padre español.

Segundo. Los hijos de madre española aunque el padre sea extranjero, cuando no sigan la nacionalidad del padre.

Tercero. Los nacidos en España de padres extranjeros, si estos hubieran nacido en España y en ella estuviesen domiciliados al tiempo del nacimiento. Exceptúanse los hijos de extranjeros adscritos al servicio diplomático.

Cuarto. Los nacidos en España de padres desconocidos; sin perjuicio de que conocida su verdadera filiación, esta surta los efectos que procedan».

Podem observar que el principi de la reforma va clarament encaminada cap al *Ius sanguini* a diferencia de l'anterior. S'hereta la nacionalitat espanyola en cas de que el pare ho sigui, i també de la mare en cas que el pare sigui estranger. Però encara queda regulació per *Ius soli*, en el tercer apartat, on es consideren nacionals aquells nascuts en el territori i domiciliats, en el moment del naixement, en un domicili d'aquest.

c) REFORMA DE L'ANY 1982:³³

«Son españoles de origen:

1. Los hijos de padre o madre españoles.

2. Los nacidos en España de padres extranjeros si, al menos uno de éstos, hubiera nacido también en España. Se exceptúan los hijos de padre o madre extranjeros adscritos al servicio diplomático o consular.

³² BOE.es - BOE-A-1954-10882 Ley de 15 de julio de 1954, por la que se reforma el Título Primero del Libro Primero del Código Civil, denominado «De los españoles y extranjeros». (s. f.). <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1954-10882>

³³ BOE.es - BOE-A-1982-19493 Ley 51/1982, de 13 de julio, de modificación de los artículos 17 al 26 de Código Civil. (s. f.). <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1982-19493>

3. Los nacidos en España de padres extranjeros si ambos carecieren de nacionalidad o si la legislación de ninguno de ellos atribuye al hijo una nacionalidad.

4. Los nacidos en España cuya filiación sea desconocida o aunque conocida respecto de uno de los padres, la legislación de este no atribuya al hijo su nacionalidad y los menores hallados en territorio español si no se conoce el lugar de su nacimiento ni su filiación.

La determinación legal de la filiación respecto del padre o madre españoles producirá automáticamente la adquisición de la nacionalidad española de origen».

En aquesta reforma observem que es posa en igualtat el fet d'heretar la nacionalitat de mare i pare sense discriminació de sexe. Veiem també l'obtenció de la nacionalitat de les segones generacions de nascuts en territori amb origen estranger al segon apartat. També hi ha per primera vegada un principi de clàusula en clau d'apatrídia, per tal d'evitar que es produeixi aquesta situació, en cas que un infant no disposés de cap nacionalitat i nasqués a Espanya, seria considerat nacional d'origen. En cas que la filiació d'un infant sigui desconeguda o no se li atribueixi la nacionalitat dels seus pares, també serà considerat nacional d'origen. A més es fa menció de què, en cas que es produeixi la filiació del pare o mare, se li donarà automàticament la nacionalitat d'origen als fills.

d) REFORMA DE 1991³⁴

«1. Son españoles de origen:

a) Los nacidos de padre o madre españoles.

b) Los nacidos en España de padres extranjeros si, al menos, uno de ellos hubiera nacido también en España. Se exceptúan los hijos de funcionario diplomático o consular acreditado en España.

c) Los nacidos en España de padres extranjeros, si ambos carecieren de nacionalidad o si la legislación de ninguno de ellos atribuye al hijo una nacionalidad.

³⁴ BOE.es - BOE-A-1990-30520 Ley 18/1990, de 17 de diciembre, sobre reforma del Código Civil en materia de nacionalidad. (s. f.). <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1990-30520>

d) Los nacidos en España cuya filiación no resulte determinada. A estos efectos, se presumen nacidos en territorio español los menores de edad cuyo primer lugar conocido de estancia sea territorio español.

2. La filiación o el nacimiento en España, cuya determinación se produzca después de los dieciocho años de edad, no son por sí solos causa de adquisición de la nacionalidad española. El interesado tiene entonces derecho a optar por la nacionalidad española de origen en el plazo de dos años a contar desde aquella determinación.”».

Aquesta reforma és la que continua vigent avui dia. En aquesta reforma de 1990 es va voler donar solució a la problemàtica dels nascuts a Espanya, però que per algun motiu en el moment de naixement la filiació al Registre civil no va ser possible. A més a l'últim paràgraf trenca amb les regulacions anteriors donat que es considera excessiva l'atribució automàtica de la nacionalitat per filiació o naixement quan aquests es descobreixen després dels divuit anys i, per tant, ho estableix com a dret a opció per a l'interessat.

2.4.2. INICIATIVA LEGISLATIVA POPULAR

La iniciativa legislativa popular és un mecanisme que es preveu a la Constitució en el qual la ciutadania té participació sobre la producció normativa. El poble, mitjançant 500.000 firmes pot dur a terme una iniciativa legislativa. És a dir que mitjançant aquest procés la ciutadania pot portar al Congrés de Diputats la proposta de llei que serà d'aprovació vinculant.

Tot això està regulat en Títol III (“De las Cortes Generales”), Capítol segon (“De la elaboración de las leyes”), article 87.3, de la Constitució, que diu:

«Una ley orgánica regulará las formas de ejercicio y requisitos de la iniciativa popular para la presentación de proposiciones de ley. En todo caso, se exigirán no menos de 500.000 firmas acreditadas. No procederá dicha iniciativa en materias propias de ley orgánica, tributarias o de carácter internacional, ni en lo relativo a la prerrogativa de gracia».

Actualment, hi ha un cas d'Iniciativa Legislativa Popular, una campanya que pretén dur a terme una proposta que, igual que la nostra, està relacionada amb les persones migrades a Espanya. Es tracta de la campanya *#RegularizacionYa*, en la qual la seva principal demanda

és la regularització administrativa en l'estatus migratori per a les persones migrades i refugiades, per tal que puguin obtenir el permís de residència i de treball aquelles persones que es trobin en una situació irregular.

2.4.3. TIPUS DE DOCUMENTACIÓ

2.4.3.1. DNI

2.4.3.1.1. Conceptes

El Document Nacional d'Identitat és un document personal i intransferible emès pel Ministeri de l'Interior. És l'únic document amb prou valor per si mateix per a donar l'acreditació, en tots els seus efectes, de la identitat i les dades personals del titular. Per a poder aconseguir el DNI és necessari tenir la nacionalitat espanyola. Tots els individus amb la nacionalitat espanyola tenen dret a tenir aquest document, sent obligatori tenir-lo als majors de catorze anys residents a Espanya.

Consta d'un període de validesa que varia dependent de l'edat:

- Dos anys per a les persones menors de cinc anys.
- Cinc anys per als menors de trenta anys.
- Deu anys pels menors de setanta anys.
- Permanent per a les persones majors de setanta anys.

2.4.3.1.2. Regulació legal sobre el DNI

El DNI es regula per diverses normes bàsiques:

- *Ley 6/2020*³⁵: on es regulen determinats aspectes del DNI electrònic (vigència, caducitat, renovació i suspensió dels certificats electrònics, entre d'altres).
- *Resolucion de 3 de febrero de 2017*: en relació amb les taxes que s'han de pagar per l'expedició del DNI, Passaport, etc.
- *Ley Orgánica 4/2015*³⁶: on es regula la seguretat ciutadana. En els articles 8, 9 i 10 tracta l'acreditació de la identitat dels ciutadans espanyols, les obligacions i drets del

³⁵ BOE.es - BOE-A-2020-14046 Ley 6/2020, de 11 de noviembre, reguladora de determinados aspectos de los servicios electrónicos de confianza. (s. f.). <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2020-14046>

³⁶ BOE.es - BOE-A-2015-3442 Ley Orgánica 4/2015, de 30 de marzo, de protección de la seguridad ciudadana. (s. f.). <https://boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-3442>

titular del Document Nacional d'Identitat i les competències sobre el Document Nacional d'Identitat.

- *Orden INT/738/2006*: en aquesta ordre únicament s'aprova la declaració pràctica i polítiques de certificació del Ministeri de l'Interior. Entre elles l'esmentada en el punt anterior.
- *Real Decreto 15553/2005*: on es regula l'expedició del Document Nacional d'Identitat i els respectius certificats de signatura electrònica. Ha servit per a tenir les bases per a la implantació definitiva del Document Nacional d'Identitat electrònic a Espanya.

2.4.3.2. NIE

2.4.3.2.1. Concepte

El Número d'Identitat de l'Estranger és un document que s'entrega als estrangers, que, per interessos econòmics, professionals o socials, es relacionin amb l'Estat espanyol. Aquest document conté un número personal, únic i exclusiu, per a la població estrangera d'Espanya independentment de la seva situació legal. El número personal serà l'identificador de l'estranger, que haurà de figurar en tots els documents que se li demanin o tots els tràmits que faci. El NIE consta de **tres parts**:

- Lletre inicial: fa referència a la data que va ser sol·licitat el NIE (Y o X)
- Dígits: actualment el NIE ha de contenir set dígits aleatoris.
- Lletre de control: serà assignada segons diversos paràmetres pel sistema de registre espanyol.

La vigència d'aquest document és de 3 mesos. Si caduca, es pot tornar a demanar a les oficines i tornar a fer el procediment de nou.

Per a assignar el NIE per raons econòmiques, social o professionals, s'admeten les següents **sol·licituds**:

- Les presentades a l'Estat espanyol personalment per l'individu interessat.
- Les presentades a l'Estat espanyol a través de representants de l'individu.
- Les que es presentin en les Representacions Diplomàtiques o Oficines Consulars espanyoles situades al país de residència sol·licitant, corresponent a la seva demarcació de residència.

Les persones que sol·licitin aquest document hauran d'**aportar els següents documents**:

- Imprès-sol·licitud normalitzat (EX-15), degudament complimentat i firmat per l'estranger³⁷.
- Original i còpia del passaport complet, o document d'identitat, o títol del viatge o cèdula d'inscripció en vigor.
- Comunicació de les causes econòmiques, professionals o socials que justifiquen la sol·licitud.
- En el cas que sigui sol·licitat a través d'un representant, aquest acreditarà comptar de prou poder per a poder presentar aquesta sol·licitud.

2.4.3.2.2. Tipus de NIE

Existeixen dos tipus de NIE. Les diferències entre aquests dos tipus depenen de l'individu que el sol·licita i de la seva nacionalitat:

- **NIE per a resident:** Aquest tipus de document identificatiu està dissenyat per a ciutadans de la Unió Europea que volen viure a Espanya. Tot i que aquestes persones ja poden treballar i viure legalment a Espanya durant més de 3 mesos, també és necessari aquest document per a portar terme qualsevol activitat legal.
Les persones disposen de 90 dies després d'arribar al país per a sol·licitar-lo i a més pot requerir el certificat de Registre de ciutadans de la Unió Europea en la brigada d'estrangeria que correspongui segons la ciutat.
- **NIE per a no residents:** està dissenyat principalment per a ciutadans no comunitaris. A més també se'ls hi atorga aquest tipus de NIE a les persones de la Unió Europea que resideixen a l'estat menys de tres mesos. Aquest tipus de NIE s'obté junt amb el permís de residència, ja que prèviament n'hi han hagut de complir una sèrie de requisits que varien depenent del motiu pel qual es sol·licita. Per a assignar el NIE per raons econòmiques, social o professionals, s'admeten les següents sol·licituds:
 - Les presentades a l'Estat espanyol personalment per l'individu interessat.
 - Les presentades a l'Estat espanyol a través de representants de l'individu.
 - Les que es presentin en les Representacions Diplomàtiques o Oficines Consulars espanyoles situades al país de residència sol·licitant, corresponent a la seva demarcació de residència.

³⁷ Annex 1: EX 15 - Formulari NIE i certificats.

Les persones que sol·licitin aquest document hauran d'aportar els següents documents:

- Imprès-sol·licitud normalitzat (EX-15), degudament complimentat i firmat per l'estranger³⁸.
- Original i còpia del passaport complet, o document d'identitat, o títol del viatge o cèdula d'inscripció en vigor.
- Comunicació de les causes econòmiques, professionals o socials que justifiquen la sol·licitud.
- En el cas que sigui sol·licitat a través d'un representant, aquest acreditarà comptar de prou poder per a poder presentar aquesta sol·licitud.

Un cop reunit els documents necessaris la persona sol·licitant haurà d'anar a la Direcció General de la Policia més propera al seu domicili i en els primers 30 dies d'arriada al país.

2.4.3.2.3. Regulació legal del NIE

El NIE està regulat en el *Real Decreto por el que se aprueba el reglamento de la Ley orgánica 4/2000*, aquesta llei tracta sobre els drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social.

EL NIE es tracta en el Títol III, anomenat *La estancia en España*, en el capítol V, anomenat *Residencia temporal y trabajo de profesionales altamente cualificados de una Tarjeta azul-UE*. En l'article 92, anomenat *Tarjeta de Identitat de Extranjero*. Regula els terminis, qui atorga aquesta targeta d'identitat i la vigència d'aquesta.

2.4.3.3. Diferències entre el DNI i el NIE

Les diferències entre el DNI i el NIE són tres molt clares.

1. El DNI és un document d'identitat físic que conté el nom i cognoms del titular, la seva data de naixement, dades de filiació, lloc de naixement, dades dels pares, gènere, direcció i signatura. En canvi, el NIE és únicament un número identificatiu.
2. El DNI està destinat als ciutadans que tenen la nacionalitat espanyola, per tant, pertanyents al territori espanyol. En canvi, el NIE està destinat als estrangers que busquen efectuar tràmits senzills dins del país.

³⁸ Annex 1: EX 15 - Formulari NIE i certificats.

3. El DNI té un període de validesa depenent de l'edat del titular d'aquest. El NIE té una vigència únicament de 3 mesos.

3. MÈTODE

Un cop vam tenir tota la informació necessària recollida en el marc teòric vam iniciar la part pràctica la qual està dividida en dues parts diferents.

La primera va ser redactar nosaltres mateixes la modificació de l'article 17 del Codi Civil, tenint en compte els criteris que hauria de complir per tal que afavorís l'adquisició de la nacionalitat a descendents d'immigrants no espanyols nascuts en territori nacional, com bé era el nostre objectiu principal.

Per fer-ho vam fer consulta de les diferents regulacions en països regits per *Ius soli*, Canadà concretament. A més de recursos jurídics sobre l'evolució de l'article i els criteris de redactat. Posteriorment, vam procedir a realitzar el primer redactat el setembre del 2022, però ens vam adonar que amb aquest quedaven criteris sense regular. Vam dur a terme una segona modificació a l'octubre amb aquelles correccions que creiem adients. Posteriorment, vam dur a terme una entrevista amb els professors de dret Milagros Orozco i Rafael Arenas, els quals, a més de guiar-nos en els passos que havíem de seguir, ens van proporcionar correccions en el redactat del nostre article. Amb aquestes vam portar a terme el redactat final l'11 de novembre de 2022.

Ja amb gairebé la modificació final, vam iniciar la segona etapa del treball al mes d'octubre. Aquesta va consistir a dur a terme l'objectiu principal: «donar a conèixer l'existència i la problemàtica d'un col·lectiu de persones que, havent nascut en el territori espanyol, no disposen de la nacionalitat espanyola i trobar-ne una possible solució a partir de modificar l'article 17 del Cc que regula la nacionalitat d'origen».

Per tal de fer-ho vam **obrir una pàgina web** i un compte d'Instagram (30 d'octubre de 2022) on recollíem la nostra proposta i informacions diverses sobre la finalitat i el mètode emprat. En les publicacions vam definir diversos conceptes que creiem imprescindibles que fossin familiars per als possibles participants en la petició, a més de tota la informació sobre què volíem modificar i com ho volíem fer. En conjunt, el propòsit era donar a conèixer la problemàtica i aconseguir conscienciar la ciutadania per tal que, si ho creien adient, participessin en la campanya de signatures que vam realitzar posteriorment mitjançant la

plataforma *change.org*³⁹. Seria un primer pas, un primer impuls a la nostra proposta per dur a terme una Iniciativa Legislativa Popular, reconeguda per la Constitució, on es requereixen 500.000 firmes.

³⁹ The world's platform for change. (s. f.). Change.org. Recuperat 29 de juny de 2022, de <https://www.change.org/>

4. PART PRÀCTICA

4.1. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 17

4.1.1. REDACTAT ACTUAL VIGENT DE L'ARTICLE 17

1. Son españoles de origen:

a) Los nacidos de padre o madre españoles.

b) Los nacidos en España de padres extranjeros si, al menos, uno de ellos hubiera nacido también en España. Se exceptúan los hijos de funcionario diplomático o consular acreditado en España.

c) Los nacidos en España de padres extranjeros, si ambos carecieren de nacionalidad o si la legislación de ninguno de ellos atribuye al hijo una nacionalidad.

d) Los nacidos en España cuya filiación no resulte determinada. A estos efectos, se presumen nacidos en territorio español los menores de edad cuyo primer lugar conocido de estancia sea territorio español.

2. La filiación o el nacimiento en España, cuya determinación se produzca después de los dieciocho años de edad, no son por sí solos causa de adquisición de la nacionalidad española. El interesado tiene entonces derecho a optar por la nacionalidad española de origen en el plazo de dos años a contar desde aquella determinación.

Article 17, Codi Civil Espanyol

Última modificació, publicada el 18/12/1990, en vigor a partir del 07/01/1991

Aquest és l'article original que es troba en l'actual Codi civil espanyol i que no s'ha modificat des de l'any 1991, l'explicació de l'article es troba a la pàgina... d'aquest treball. En l'apartat a) de l'article podem veure la clara legislació per Ius sanguini, en aquest apartat s'atorga la nacionalitat als fills d'espanyols independentment del seu lloc de naixement. Però també hi ha matisos que s'apropen al Ius soli, així en l'apartat b), fa referència a fills d'estrangers nascuts en territori però de pares estrangers, que un ha obtingut la nacionalitat espanyola. Tot i que l'objectiu d'aquest criteri és eliminar les estirps d'estrangers al territori.

4.1.2. PRIMERA PROPOSTA DE MODIFICACIÓ

1. Son españoles de origen:

a) Los nacidos de padre o madre españoles.

b) Los nacidos en España de padres extranjeros si, al menos, uno de ellos hubiera nacido también en España. Se exceptúan los hijos de funcionario diplomático o consular acreditado en España.

c) Los nacidos en territorio español de padres extranjeros si, al menos, uno de ellos está empadronado en un domicilio en territorio español.

d) Los nacidos en España cuya filiación no resulte determinada. A estos efectos, se presumen nacidos en territorio español los menores de edad cuyo primer lugar conocido de estancia sea territorio español.

2. La filiación o el nacimiento en España, cuya determinación se produzca después de los dieciocho años de edad, no son por sí solos causa de adquisición de la nacionalidad española. El interesado tiene entonces derecho a optar por la nacionalidad española de origen en el plazo de dos años a contar desde aquella determinación.

Article 17, Codi Civil Espanyol
Primera modificació, 12/09/2022

En aquesta primera proposta de modificació de l'article vam eliminar l'apartat c) de l'actual article, donat que vam creure que no era necessari donat que quedaria emparat en la modificació. En redactar l'apartat c) nou, vam establir uns criteris necessaris a tenir en compte a l'hora de redactar la modificació que es basaven en el dret d'empadronament a l'estat.⁴⁰ A més d'avaluar globalment totes les situacions possibles que els hi podien succeir als diferents tipus de persones arran de la modificació. Finalment, vam acabar establint que com a mínim era necessari que un dels pares estigués empadronat a un domicili del territori espanyol en nàixer el fill. D'aquesta manera i tenint tot això en compte vam redactar l'apartat c) d'aquesta primera modificació.

⁴⁰ Vegeu explicació pàgina 31.

Ens vam adonar de l'error quan després de parlar amb els professors de dret internacional privat de la Universitat Autònoma de Barcelona, Milagros Orozco i Rafael Arenas, ens van plantejar possibles problemàtiques que podrien sorgir arran d'aquesta primera modificació. Aquestes situacions succeïen a causa del "buit" legal considerablement extens que deixa aquesta primera modificació.

Per tant, vam considerar que aquesta primera modificació no era prou concreta en el redactat i que deixàvem situacions sense emparar en l'article. Per això vam decidir tornar a realitzar el redactat.

4.1.3. SEGONA PROPOSTA DE MODIFICACIÓ

1. Son españoles de origen:

a) Los nacidos de padre o madre españoles.

b) Los nacidos en España de padres extranjeros si, al menos, uno de ellos hubiera nacido también en España. Se exceptúan los hijos de funcionario diplomático o consular acreditado en España.

c) Los nacidos en España de padres extranjeros si, al menos uno de ellos, está empadronado en un domicilio del territorio español durante tres años antes del nacimiento del hijo y se demuestra que está en proceso de regularizar su situación como residente del Estado español.

En caso de que el hijo haya nacido durante el periodo de los tres años establecido, se le otorgará el permiso de residencia legal. Al cumplir los padres, los tres años de empadronamiento, se le otorgará inmediatamente la nacionalidad de origen.

d) Los nacidos en España de padres extranjeros, si ambos carecieren de nacionalidad o si la legislación de ninguno de ellos atribuye al hijo una nacionalidad.

e) Los nacidos en España cuya filiación no resulte determinada. A estos efectos, se presumen nacidos en territorio español los menores de edad cuyo primer lugar conocido de estancia sea territorio español.

2. La filiación o el nacimiento en España, cuya determinación se produzca después de los dieciocho años de edad, no son por sí solos causa de adquisición de la nacionalidad española. El

interesado tiene entonces derecho a optar por la nacionalidad española de origen en el plazo de dos años a contar desde aquella determinación.

Article 17, Codi Civil Espanyol
Segona modificació, 15/10/2022

⁴¹EXPLICACIÓ DE LA SEGONA PROPOSTA DE MODIFICACIÓ

Art. 17.1:

- a) En referència als ciutadans espanyols independentment del lloc de naixement i, per tant, amb el *ius sanguini* com a criteri principal.
- b) En aquest apartat és necessari complir dos requisits per a ser nacional d'origen: haver nascut en el territori espanyol, i que un dels pares també ho hagi fet. L'objectiu d'aquesta segona exigència és la d'evitar la perpetuació dels llinatges estrangers a Espanya per tal de facilitar la integració d'aquestes segones generacions a l'estat.
- c) En aquest apartat s'empara la modificació que volem realitzar envers l'estat actual de l'article. Aquest apartat fa referència al cas d'un menor nascut a l'Estat espanyol de pares estrangers. Serà necessari que, almenys un dels pares, puguin demostrar que ha estat tres anys en situació d'empadronament a un municipi de l'estat i que ha iniciat els tràmits per a obtenir la residència legal per a la qual se sol·licita demostrar tres anys de residència il·legal a l'estat. En cas que l'infant neixi posteriorment al transcurs d'aquests tres anys, serà considerat nacional espanyol d'origen en tots els seus termes.

Si l'infant neix abans que finalitzi el període dels tres anys se li atorgarà el permís de residència legal. En el compliment dels tres anys d'empadronament del pare o mare, la nacionalitat d'origen immediatament. El procés de nacionalització dels pares és independent al del menor nascut a l'estat.

- d) Aquest apartat empara infants nascuts en territori espanyol que es poden trobar en situació d'apatrídia donat que: els pares es troben en situació d'apatrídia o perquè el

⁴¹ Font d'on s'ha obtingut la informació:
Rodríguez, C. P. (2016). *Nacionalidad y extranjería*. Huygens.

país d'origen dels pares atorga la nacionalitat per *ius soli strictu sensu* i, per tant, l'infant no podria aconseguir la nacionalitat del país de procedència dels pares.

- e) Aquest apartat fa referència al fet que si la procedència del menor resulta desconeguda, per evitar que es trobi en situació d'apàtrida, es considerarà el menor com a nascut en territori espanyol i en conseqüència com a nacional d'origen.

Article 17.2:

Aquest segon apartat fa referència a persones considerades presumptament estrangeres i que desconeixen la seva filiació o naixement a Espanya fins a una vegada complerts els 18 anys. En aquests casos es dona l'opció de o bé seguir amb la nacionalitat estrangera de la qual disposen, o bé d'optar a la nacionalitat espanyola en un termini de dos anys d'ençà que es coneix la situació.

Tot i això, després de compartir la nostra proposta, els professors de dret Milagros Orozco i Rafael Arenas, ens van donar una sèrie de suggeriments i correccions que ens van portar al redactat final d'aquest.

Les correccions que ens van donar els professors Milagros Orozco i Rafael Arenas van ser les següents:

«En el primer paràgraf de l'apartat c) (Los nacidos en España de padres extranjeros si, al menos uno de ellos, está empadronado en un domicilio del territorio español durante tres años antes del nacimiento del hijo y se demuestra que está en proceso de regularizar su situación como residente del Estado español.), potser estaria bé afegir al final l'incís "en su caso" (doncs és possible que el progenitor/a ja estigui en situació de residència regular a Espanya i no s'escaigui parlar de cap regularització).

Ara bé, pensem que queda poc clar quin és el moment en què s'adquireix la nacionalitat, que segons la nostra conversa entenem que seria el del naixement del fill o filla: és a dir, que la causa d'adquisició s'aplicaria a aquelles persones que, en el moment del seu naixement, són fills d'estrangers, quan al menys un d'ells està empadronat/da a Espanya des dels tres anys immediatament anteriors al naixement. La darrera frase del segon paràgraf (Al cumplir los

padres, los tres años de empadronamiento, se le otorgará inmediatamente la nacionalidad de origen), sembla que faci referència a un moment posterior (o pugui fer-la).

D'altra banda, i donat que configureu l'adquisició de la nacionalitat com a automàtica i us referiu a un eventual procés de regularització, això ens porta a preguntar-nos què passaria si, finalment, l'estranger empadronat no aconsegueix regularitzar la seva situació administrativa. Afectaria això a la nacionalitat adquirida? Es consideraria no adquirida mai?

Una altra possibilitat seria configurar-ho no com una adquisició automàtica sinó com un dret d'opció a la nacionalitat d'origen (en un determinat termini, condicions, etc.), establint com a requisit per exercitar l'opció poder acreditar la regularitat de la residència a Espanya dels 3 anys immediatament anteriors al naixement. Seria una opció en sentit similar al qual estableix el 17.2.

En segon terme, el segon paràgraf de l'art.17 proposat (En caso de que el hijo haya nacido durante el periodo de los tres años establecido, se le otorgará el permiso de residencia legal) creiem que no correspon regular-lo en el Codi civil, ja que es tracta d'una qüestió de dret d'estrangeria. Evidentment, si el fill adquireix la nacionalitat espanyola, tampoc no té sentit parlar de "permiso de residencia legal", doncs els espanyols no necessiten cap mena d'autorització per a residir a Espanya. I en tot cas, tot allò relacionat amb les autoritzacions de residència són qüestions de dret administratiu (dret d'estrangeria) que queden fora de l'àmbit cobert pel Codi civil.»⁴²

A partir d'aquestes orientacions vam formular la modificació definitiva que vam presentar.

⁴² Correu electrònic compartit amb nosaltres per Milagros Orozco.

4.1.4. PROPOSTA DEFINITIVA DE MODIFICACIÓ

1. Son españoles de origen:

a) Los nacidos de padre o madre españoles.

b) Los nacidos en España de padres extranjeros si, al menos, uno de ellos hubiera nacido también en España. Se exceptúan los hijos de funcionario diplomático o consular acreditado en España.

c) Tienen derecho a la opción de serlo, los nacidos en España de padres extranjeros, si al menos uno de ellos puede probar que ha estado empadronado en un domicilio del territorio español durante los tres años previos al nacimiento del hijo, contando desde la fecha de empadronamiento, y además se demuestra que está en proceso de regularizar su situación como residente del estado español.

En caso de que, finalmente, el padre o madre no consiguiera regularizar su situación, el menor obtendría la nacionalidad indistintamente tras finalizar el periodo de los tres años. En caso de que el nacimiento suceda antes de que el periodo de los tres años finalice, al menor se le otorgara la nacionalidad al cumplirse estos tras su nacimiento.

d) Los nacidos en España de padres extranjeros, si ambos carecieren de nacionalidad o si la legislación de ninguno de ellos atribuye al hijo una nacionalidad.

e) Los nacidos en España cuya filiación no resulte determinada. A estos efectos, se presumen nacidos en territorio español los menores de edad cuyo primer lugar conocido de estancia sea territorio español.

2. La filiación o el nacimiento en España, cuya determinación se produzca después de los dieciocho años de edad, no son por sí solos causa de adquisición de la nacionalidad española. El interesado tiene entonces derecho a optar por la nacionalidad española de origen en el plazo de dos años a contar desde aquella determinación.

Article 17, Codi Civil Espanyol
Tercera modificació, 11/11/2022

Així doncs, l'article final va quedar amb aquest resultat i, per tant, es regularia igual que en l'explicació de la pàgina 55 del mateix treball. A excepció de l'apartat c) en el qual vam realitzar diverses modificacions. Aquestes últimes modificacions deixen establert que la condició de nacionalitat espanyola d'origen per a les persones nascudes en el territori, però de pares estrangers, serà un dret, però aquesta haurà de ser sol·licitada, per tal d'evitar la condició de nacional a aquelles persones que no tinguin intenció de presentar un vincle amb l'Estat.

Per a poder-la sol·licitar serà necessari demostrar els tres anys d'empadronament a un domicili del territori per part del progenitor en els tres anys previs immediats al naixement del fill. Els anys es comptarien des de la data d'empadronament per tal que el període de temps sigui el mateix per a tothom.

Afegim el fet que es pugui demostrar que el progenitor estigui en procés de regularitzar la seva situació donat que així s'entendria que la intenció d'aquest és convertir-se en resident o nacional de l'estat de manera continuada o permanent.

En el segon paràgraf es fa referència al fet que el procés de l'infant és independent al dels progenitors donat que es tracta d'un espanyol d'origen pel fet d'haver nascut en el territori i que, per tant, no s'ha de veure condicionat per la condició d'estrangeria dels progenitors. També es matisa que, en cas que l'infant neixi abans que els progenitors compleixin tres anys d'empadronament a un domicili de l'estat, la nacionalitat li serà atorgada quan aquest període es compleixi obtenint igualment la condició de nacional d'origen. Tal com ens van corregir els professors, no regulem en l'article quin tipus de documentació tindria l'infant durant aquell període donat que no es tracta de matèria regulada pel codi civil sinó que és matèria de regulació de la llei d'estrangeria.⁴³

⁴³BOE.es - BOE-A-2000-544 Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social. (s. f.). <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2000-544>

4.2. DIFUSIÓ DE LA PROBLEMÀTICA

Un cop feta la modificació de l'article vam dur a terme el nostre objectiu principal. Donant principi així a una campanya de divulgació i recollida de signatures. Per poder fer-ho primerament vam haver de crear una estètica de quina línia volíem que seguís tot plegat. Vam agafar com a inspiració el passaport espanyol i a partir dels colors i estètica d'aquesta s'ha basat la nostra.

Un altre punt important i decisiu va ser el nom per a la campanya, havia de ser concís i que d'alguna manera la gent ho recordés fàcilment. Després de rumiar-ho molt ens vam decantar per «Article 17».

Amb tot això vam donar principi a la recollida de signatures a mitjançant la pàgina web **change.org**. En aquesta petició vam explicar qui som, què fem i què volem aconseguir amb aquesta campanya. Actualment, portem 64⁴⁴ signatures i esperem que el número vagi augmentant amb el pas del temps. Amb el següent QR podeu accedir-hi:

Un cop ja teníem les decisions preses i la recollida de signatures en marxa, vam iniciar la campanya a les xarxes socials. Vam crear el compte d'Instagram amb l'estètica i el nom acordats (@article_17). En la descripció també vam detallar què és el que fem, qui som i vam afegir l'enllaç a la pàgina web i a la recollida de signatures. Les publicacions que vam anar penjant van un seguir unes pautes que creiem les més adients:

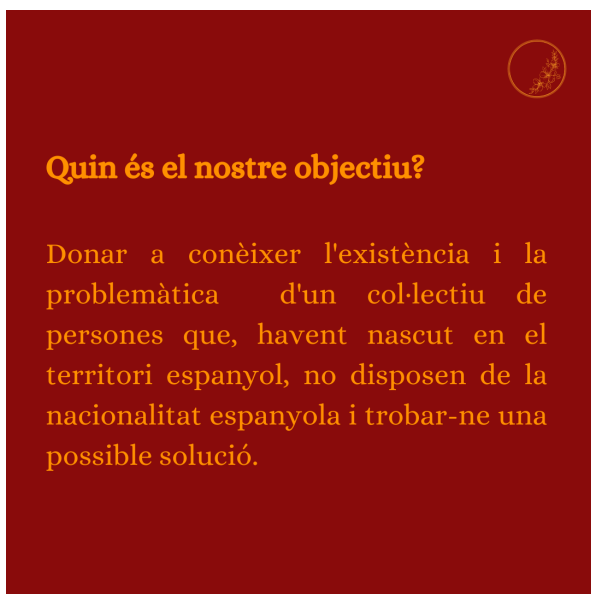
⁴⁴ Aquest nombre pot anar variant amb el pas del temps. No és fix.

1. Una portada que sempre és igual, canviant el títol segons què volíem dir.

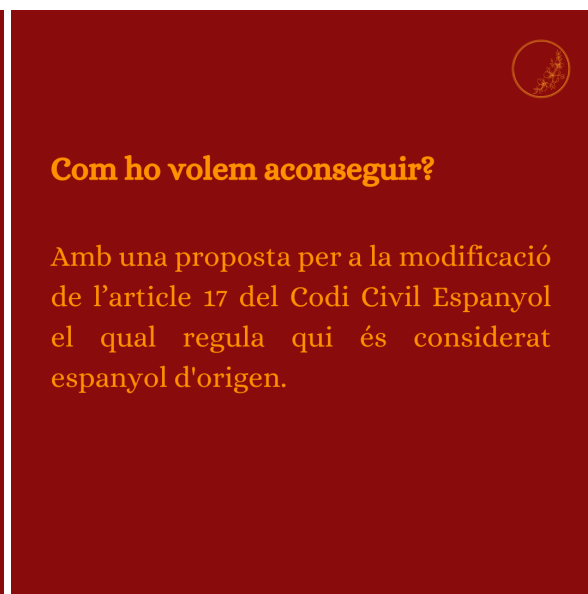

Imatge 1, publicada 30/10/2022

2. Les següents imatges amb el desenvolupament dels conceptes que volíem compartir.

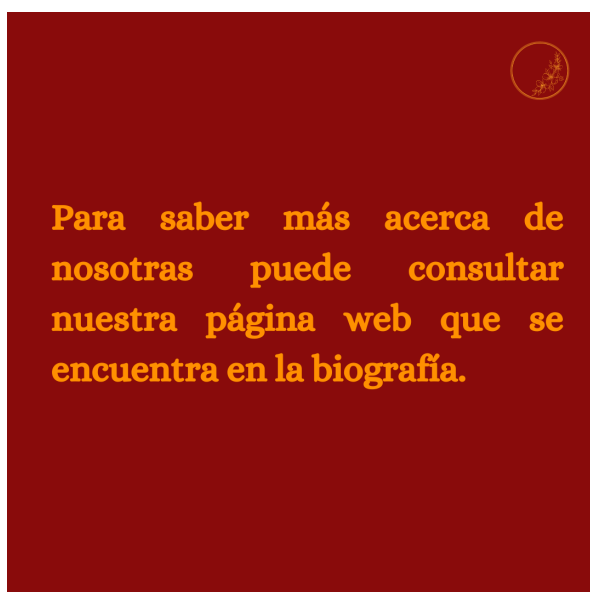

Imatge 2, publicada 30/10/2022

Imatge 3, publicada 30/10/2022

3. L'última imatge en les publicacions sempre era la mateixa on informàvem sobre la recollida de signatures i on podien trobar més informació a la pàgina web.

Imatge 4, publicada 30/10/2022

Amb el següent QR es pot accedir al nostre compte d'Instagram on es veuen totes les publicacions que vam realitzar fins al moment:

Pel que fa a la pàgina web vam seguir uns passos similars al compte d'Instagram. Amb la mateixa estètica que tot el que s'esmenta anteriorment. Tot i que està estructurada de manera diferent i a més té diversos elements afegits. Com ara les entrevistes transcrites, on es poden consultar tant els testimonis de les persones afectades per aquesta problemàtica, com les declaracions dels experts en la matèria. També hi ha un apartat on la gent pot consultar el global del nostre treball en cas que fos del seu interès. Amb el següent QR es pot accedir a la nostra pàgina web:

5. CONCLUSIONS

A l'inici del present treball de recerca ens vam fer la següent pregunta: **és possible fer una modificació de l'article 17 del Codi Civil**, per tal que afavoreixi l'adquisició de la nacionalitat a descendents d'immigrants no espanyols, però nascuts en territori nacional? Després de gairebé un any fent el treball, arribem al final i creiem que encara ens queda molt per aprendre. Al llarg de la investigació ens hem anat adonant de la magnitud del tema que vam escollir i de com és de difícil dur a terme un canvi en la nostra societat quan es barregen aspectes polítics i socials.

Tanmateix, al llarg del treball hem procurat donar resposta a aquesta pregunta i ara que hem arribat al final ja tenim resposta: **sí que és possible**. És perfectament viable modificar l'article de manera que els nascuts a Espanya de pares estrangers adquireixin la nacionalitat de manera més senzilla i ràpida. Ara bé, en l'actual situació política i jurídica, la nostra proposta és molt difícil portar-la a terme. Prenent com a exemple la campanya actual de *#RegularizaciónYa*, ens adonem que, inclús amb tot el suport que tenen, també per part d'institucions públiques, es tracta d'una matèria que sembla que mai acabi d'arribar enlloc. Així i tot, propostes com la seva ens anima a continuar-ho intentant i a no perdre l'esperança.

L'objectiu principal del treball ha sigut **donar a conèixer la problemàtica en què es troben els fills d'estrangers nascuts en territori espanyol**. En finalitzar el treball ens hem adonat de la gran importància de què aquest fos el nostre objectiu principal. Durant tot el procés d'elaboració ens hem trobat amb el constant qüestionament de si estàvem entenent bé l'article donat que gent al nostre voltant ens qüestionava que aquesta problemàtica existís i la titllaven d'impossible. Però després de parlar amb professors de dret Milagros Orozco i Rafael Arenas i l'advocada Marta Oliver, vam confirmar que efectivament, aquesta problemàtica existeix i a més és gairebé desconeguda. Després de parlar amb persones afectades per aquesta problemàtica, hem vist confirmada la nostra sospita de quan important és donar-la a conèixer, en primer lloc, per evitar el constant qüestionament identitari que genera a les persones, i, en segon lloc, per a no privar-les de drets fonamentals al seu país de naixement.

Considerem que hem assolit el nostre objectiu principal perquè, tot i que no hem tingut de moment un canal de repercussió molt gran, sí que a les persones a les quals hem arribat els hem fet qüestionar i conèixer la problemàtica. I en definitiva, mostrar-ho a persones a les quals els resulta desconeguda aquesta qüestió mitjançant una explicació senzilla i entenedora. Hem pogut arribar tant a companyes de classe, familiars, professorat, etc, a més de la via comunicativa i divulgativa que ha suposat la realització d'un canal digital com són l'Instagram i la construcció d'una pàgina web.

Ens hem adonat que nosaltres no tenim els recursos ni la via comunicativa per tal que el missatge arribi a totes les persones necessàries i que, per tant, per a poder-ho dur a terme necessitaríem el suport d'alguna agrupació o grup que ens ajudés.

Per a concloure creiem que aquest treball **no ha acabat**, és una campanya de divulgació i canvi social que durarà molt de temps. I de cara a la proposta, encara que el treball de recerca ja l'hàgim finalitzat tenim intenció de continuar tirant-la cap endavant. Tot i que nosaltres potser no ho aconseguirem, estem segures que és una problemàtica a la qual eventualment se li donarà resposta en algun moment.

6. PROPOSTES DE FUTUR

Tal com hem dit a les conclusions, nosaltres creiem que el treball no ha finalitzat, ens agradaria pensar que hem sembrat una llavor i que finalment fructificarà. Per tant, tot i que hem complert els objectius del nostre treball no volem que la proposta es quedi com a simple teoria, sinó que, atès que hi ha un rerefons polític, social i jurídic molt important, que té efecte directe en les persones, creiem que d'alguna manera hauríem de mirar d'arribar a solucionar la problemàtica. Si més no intentar-ho.

Per a això, quan vam dur a terme l'entrevista amb la Najat Driouech, ella ens va oferir que una vegada finalitzéssim el treball **ens reuníssim amb ella i altres membres del seu partit al Parlament** per a fer una reunió sobre la perspectiva de futur de la iniciativa i quin camí pot recórrer:

«Crec que el vostre treball és un tema del qual hauríem de parlar aprofitant espais. I presentar-ho i dir: hem observat això; jo em comprometo a portar-ho al Congrés si fa falta, i crec que és un tema del qual podem estirar molt. Posar-ho damunt la taula seria molt necessari i interessant.»⁴⁵

A més, la recollida de signatures continuarà oberta i esperem que es continuï donant a conèixer. Mitjançant el compte d'Instagram i la pàgina web, en cas que la petició tiri endavant i hi hagués un progrés, continuarem compartint-ho per tal que la gent ho conegui i els participants puguin seguir el progrés de la proposta.

També hauríem de veure (en cas que la nostra proposta de modificació tirés endavant), si aquesta modificació entraria en contradicció amb altres articles del Codi civil, en aquest cas els articles afectats també s'haurien de modificar.

És per això que, tot i que ha començat com a un petit treball de recerca, volem continuar treballant per tal de trobar solució a la problemàtica que, en definitiva, considerem injusta. Arribarem fins on les nostres possibilitats i aquest treball ens ho permetin, i esperem que en mirar enrere puguem sentir-nos orgullosos del camí recorregut.

⁴⁵ Annex 9: Entrevista a Najat Driouech.

AGRAÏMENTS

Volem agrair a totes les persones que han col·laborat en el treball.

En especial a les nostres famílies pel seu suport i acompanyament. Al nostre tutor Bernat Hernández. A en Baharu Dembaga pels seus contactes i disposició a ajudar-nos. A tots/es els que han compartit la seva experiència amb nosaltres: Aziz Matrouch, Abir Sadri, Adnan Fassi i Yousra El Mansouri. A Nacionaldades abogados, i en especial a la Marta Oliver pel seu gran ajut. Als professors Rafael Arenas i Milagros Orozco pel seu temps, dedicació i gran disposició sense els quals el treball no hagués tingut aquest resultat.

I per acabar, a les diputades Jéssica González i Najat Driouech per la seva atenció i suport per a tirar endavant la proposta.

GLOSSARI

- **Buit legal:** Es produeix quan hi ha una llacuna en una llei. És a dir, quan una situació no està prevista, però l'ordenament jurídic considera que hauria d'estar-ho, produint-se una dificultat a l'hora d'aplicar la legalitat.
- **Carta de naturalesa.** En dret és la concessió discrecional a un estranger de la nacionalitat d'un país sense necessitat de requisits determinats.
- **Ciudadà/na:** 1. Natural o veí d'una ciutat. 2 Pertanyent o relatiu a la ciutat o als ciutadans. 3. Persona considerada com a membre actiu d'un estat, titular de drets polítics i sotmès a les seves lleis.
- **Codi Civil:** Text legal que recull les lleis que afecten les persones, béns, mode de propietat, obligacions i contractes.
- **Constitució:** Llei fonamental d'un Estat, amb rang superior a la resta de lleis, que defineix el règim dels drets i llibertats dels ciutadans i delimita els poders i institucions de l'organització política.
- **Deure:** 1. Estar obligat a alguna cosa per llei divina, natural o positiva. *Deures a la pàtria* 2. Tenir l'obligació de correspondre algun en el moral.
- **Dret:** Facultat de fer o exigir tot allò que la llei o l'autoritat estableix a favor nostre, o que el propietari d'una cosa ens permet d'ella. Facultats i obligacions que deriven de l'estat d'una persona respecte a altres, exemple els Drets Humans.
- **Estat:** País sobirà, reconegut com a tal en l'ordre internacional, assentat en un territori determinat i dotat d'òrgans de govern propi.
- **Glossadors:** Juristes que des de la segona meitat del segle XI es dedicaven a l'estudi i ensenyament del redescobert dret romà en la Universitat de Bolonya, en especial a la interpretació dels llibres i de la compilació justiniana (*Corpus Iuris Civilis*). La

Glosa consistia a analitzar un text, aclarint i explicant el significat de les seves paraules o fragments, fins a fer-ne una interpretació general, aquestes gloses eren generalment les anotacions que es feien al marge o entre línies dels textos originals.

- **Ius Sanguini:** els nascuts de mare o pare d'un país, rep la nacionalitat d'aquest país pel simple fet de ser el seu fill.
- **Ius Soli:** els nascuts en territori de l'estat corresponen, reben la nacionalitat de l'estat de manera automàtica.
- **Jurisdicció:** Poder que tenen els jutges i tribunals per jutjar i executar el que jutjat.
- **Nació:** 1. Conjunt d'habitants d'un país regit pel mateix Govern. 2. Conjunt de persones d'un mateix origen i que generalment parlen el mateix idioma i tenen una tradició comuna.
- **Nacionalitat:** Situació de la persona determinada per la seva subjecció o pertinença a la jurisdicció d'un estat, amb el conjunt de deures i drets que això comporta.
- **Llei:** 1. Precepte dictat per una autoritat competent, que es mana o prohibeix alguna cosa en consonància amb la justícia i pel bé dels governats. 2. En el règim constitucional, disposició votada per les Corts i sancionada pel cap de l'Estat.

BIBLIOGRAFÍA

Los derechos del menor. (2005, 1 noviembre). Boe.

Curso de derecho constitucional / Constitutional law course: El Estado Constitucional. El Sistema De Fuentes, Los Derechos Y Libertades: I. (s. f.).

Constitución española. Ed. Alianza Editorial, Madrid, 2020, comentada per Ramón Tamames.

Código Civil Español. Editorial Colex, Madrid, 2022.

Vademecum práctico extranjería 2021-2022 (2ª ED.). Editorial Colex,

CAZORLA GONZÁLEZ, María José: *Adquisición de la nacionalidad por descendientes de españoles.* Editorial Reus, Madrid, 2011.

DIAZ PICAZO, Luis; GULLÓN, Antonio: *Sistema de Derecho Civil*, Ed. Tecnos, Madrid, 2021. Varios volums. Pels temes de la nacionalitat intereseen els dos primers volums.

GARRIDO, G. M. (2022, 15 octubre). *Nociones jurídicas básicas.* Editorial Universitas, S.A.

MARTIN SANZ, Luis Vidal: *Nacionalidad española. Adquisición, pérdida y recuperación. Nuevo procedimiento, formularios, jurisprudencia y legislación.*
Editorial: Sepin - Servicio de Propiedad, Madrid, 2016.

MARTIN SANZ, Luis Vidal; MARAÑÓN MAROTO, Teresa: *Nacionalidad. Práctica registral y formularios procesales.* Editorial Dykinson, Madrid 2010.

MELERO, M. G. (2022, 15 octubre). *Derecho De Familia I Y II: 2 (Manuales universitarios.* Marcial Pons Ediciones Jurídicas y Sociales, S.A. (Recuperat 15 octubre 2022)

MIQUEL, Joan: *Explicaciones de Derecho Romano* (Historia del Derecho Romano y Derecho Procesal). Apuntes editados por la Facultad de Derecho de Barcelona, Barcelona, 1980

PARRA RODRIGUEZ, Carmen; GIMÉNEZ BACHMANN, Marc (Dir): *Nacionalidad y extranjería*. Editorial Huyguens, Barcelona, 2021.

WEBGRAFÍA

Nacionalidad española por residencia - Trámites y gestiones personales. (s. f.). Ministerio de justicia. Recuperat 23 de maig de 2022, de

<https://www.mjusticia.gob.es/es/ciudadania/tramites/nacionalidad-residencia>

Solicitud de nacionalidad por residencia. (s. f.). Ministerio de justicia. Recuperat 23 de maig de 2022, de

<https://www.mjusticia.gob.es/es/Ciudadano/TramitesGestiones/Documents/19-01-2022Solicitud%20de%20Nacionalidad%20por%20Residencia.pdf>

C.H.C.U. (2021, 28 maig). *Constitución política de los Estados Unidos Mexicanos*. Cámara de diputados. Recuperat 23 de maig de 2022, de

<https://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/CPEUM.pdf>

VIÑAS FARRÉ, R. (s. f.). *EVOLUCIÓN DEL DERECHO DE NACIONALIDAD EN ESPAÑA: CONTINUIDAD Y CAMBIOS MÁS IMPORTANTES*. Universitat de Barcelona. Recuperat 25 de maig de 2022, de <https://www.ehu.eus/documents/10067636/10761851/2009-Ramon-Vinas-Farre.pdf/4895d2d7-7660-6e09-673f-00fc1c81fe2b>

Modos de adquisición. (2021, 2 diciembre). Ministerio de justicia. Recuperat 25 de maig de 2021, de

<https://www.mjusticia.gob.es/va/ciudadania/nacionalidad/que-es-nacionalidad/como-adquiere-nacionalidad/modos-adquisicion>

Artículo 17. (s. f.). Lex. Recuperat 26 de maig de 2022, de

<https://vlex.es/vid/articulo-17-229873>

BOE.es - BOE-A-1889-4763 Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil. (s. f.). Gobierno de España. Recuperat 26 de maig de 2022, de <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763&p=18890725&tn=0>

BOE.es - BOE-A-1889-4763 Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil. (s. f.-b). Gobierno de España. Recuperat 27 de maig de 2022, de <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763&b=28&tn=1&p=19540716#art17>

BOE.es - BOE-A-1889-4763 Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil. (s. f.-c). Gobierno de España. Recuperat 27 de maig de 2022, de <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763&b=28&tn=1&p=19540716#art17>

BOE.es - BOE-A-1889-4763 Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil. (s. f.-d). Gobierno de España. Recuperat 27 de maig de 2022, de <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763&b=28&tn=1&p=19820730#art17>

BOE.es - BOE-A-1889-4763 Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil. (s. f.-e). Gobierno de España. Recuperat 27 de maig de 2022, de <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763&b=28&tn=1&p=19901218#art17>

Amold, R. (s. f.). *¿Qué es la apatridia?* ACNUR. Recuperat 28 de maig de 2022, de <https://www.acnur.org/fileadmin/Documentos/BDL/2017/10996.pdf?file=fileadmin/Documentos/BDL/2017/109>

D. (s. f.). *Nacionalidad Francesa | francia.* DarkBlueCMS Copyright DarkBlue Consulting :: Contenidos Copyright embajadas.ossiris.net. Recuperat 28 de maig de 2022, de <https://embajadas.ossiris.net/francia/nacionalidad-francesa.htm>

#RegularizacionYa. (s. f.) #RegularizacionYA. Recuperat el 30 de maig de 2022 <https://regularizacionya.com/>

FLYERA5_RYA.pdf. (s. f.). Google Docs. Recuperat 29 de maig de 2022, de <https://drive.google.com/file/d/1iQxVqR5t27IOiYQYjURmJPGYwGUtLqYc/view>

Número de Identidad de Extranjero (NIE). (s. f.). Servicios al Ciudadano. Recuperat 29 de maig de 2022, de

<http://www.interior.gob.es/ca/web/servicios-al-ciudadano/extranjeria/ciudadanos-de-la-union-europea/numero-de-identidad-de-extranjero-nie->

DNI. (s. f.). Servicios al Ciudadano. Recuperat 29 de maig de 2022, de <http://www.interior.gob.es/ca/web/servicios-al-ciudadano/dni>

Vinaixa Miquel, M. (s. f.-a). *Dret a Nacionalitat*. Universitat Oberta de Catalunya. Recuperat 25 de maig de 2022, de http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/bitstream/10609/142507/1/Nacionalitat%20i%20extrangeria_Modul1_Dret%20de%20la%20nacionalitat.pdf

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006149907/#LEGISCTA000006149907

Recuperat 29 de juliol 2022

Blog, B. (2022, 2 agosto). *Diferencias entre Nacionalidad y Ciudadanía*. Asesoría para inmigrantes. <https://asesoriapara inmigrantes.com/diferencias-entre-nacionalidad-ciudadania>

Consejo de Europa. (s. f.). *Ciudadanía y participación*. Manual de Educación en los Derechos Humanos con jóvenes. <https://www.coe.int/es/web/compass/citizenship-and-participation>

Nacionalidad.com. (2022, 11 septiembre). *Nacionalidad española | Abogados expertos*. Recuperado 18 de octubre de 2022, de <https://nacionalidad.com/>

Immigration, R. A. C. C. (s. f.). *See if you may be a citizen - Canada.ca*. Recuperado 24 de octubre de 2022, de <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/canadian-citizenship/become-canadian-citizen/eligibility/already-citizen.html>

Amt, A. (s. f.). *German citizenship*. German Federal Foreign Office. Recuperado 24 de octubre de 2022, de

<https://www.auswaertiges-amt.de/en/visa-service/buergerservice/faq/-/606854?openAccordionId=item-606638-5-panel>

ANNEXOS

ANNEX 1

Formulari NIE i certificat.

ANNEX 2

Articles del Cc que regeixen la nacionalitat espanyola

ARTICLE 19.

“1. El extranjero menor de dieciocho años adoptado por un español adquiere, desde la adopción, la nacionalidad española de origen.

2. Si el adoptado es mayor de dieciocho años, podrá optar por la nacionalidad española de origen en el plazo de dos años a partir de la constitución de la adopción.

3. Sin perjuicio de lo dispuesto en el apartado 1, si de acuerdo con el sistema jurídico del país de origen el menor adoptado mantiene su nacionalidad, ésta será reconocida también en España. “

ARTICLE 20.

“1. Tienen derecho a optar por la nacionalidad española:

a) Las personas que estén o hayan estado sujetas a la patria potestad de un español.

b) Aquellas cuyo padre o madre hubiera sido originariamente español y nacido en España.

c) Las que se hallen comprendidas en el segundo apartado de los artículos 17 y 19.

2. La declaración de opción se formulará:

a) Por el representante legal del optante menor de catorce años. En caso de discrepancia entre los representantes legales del menor de catorce años sobre la

tramitación de la declaración de opción, se tramitará el expediente de jurisdicción voluntaria previsto al efecto.

b) Por el propio interesado, asistido por su representante legal, cuando aquél sea mayor de catorce años.

c) Por el interesado, por sí solo, si está emancipado o es mayor de dieciocho años. La opción caducará a los veinte años de edad, pero si el optante no estuviera emancipado según su ley personal al llegar a los dieciocho años, el plazo para optar se prolongará hasta que transcurran dos años desde la emancipación.

d) Por el interesado con discapacidad con los apoyos y ajustes de procedimiento que, en su caso, precise.

e) Por el interesado, por sí solo, dentro de los dos años siguientes a la extinción de las medidas de apoyo que le hubieran impedido ejercitarla con anterioridad.

3. No obstante lo dispuesto en el apartado anterior, el ejercicio del derecho de opción.”

ARTICLE 21.

“1. La nacionalidad española se adquiere por carta de naturaleza, otorgada discrecionalmente mediante Real Decreto, cuando en el interesado concurren circunstancias excepcionales.

2. La nacionalidad española también se adquiere por residencia en España, en las condiciones que señala el artículo siguiente y mediante la concesión otorgada por el Ministro de Justicia, que podrá denegarla por motivos razonados de orden público o interés nacional.

3. En uno y otro caso la solicitud podrá formularla:

a) El interesado emancipado o mayor de dieciocho años.

b) El mayor de catorce años asistido por su representante legal.

c) El representante legal del menor de catorce años. En caso de discrepancia entre los representantes legales sobre la solicitud de nacionalidad por residencia, se tramitará el expediente de jurisdicción voluntaria previsto al efecto.

d) El interesado con discapacidad con los apoyos y ajustes de procedimiento que, en su caso, precise.

En este caso y en el anterior, el representante legal sólo podrá formular la solicitud si previamente ha obtenido autorización conforme a lo previsto en la letra a) del apartado 2 del artículo anterior.

4. Las concesiones por carta de naturaleza o por residencia caducan a los ciento ochenta días siguientes a su notificación, si en este plazo no comparece el interesado ante funcionario competente para cumplir los requisitos del artículo 23.”

ARTICLE 22.

“1. Para la concesión de la nacionalidad por residencia se requiere que esta haya durado diez años. Serán suficientes cinco años para los que hayan obtenido la condición de refugiado y dos años cuando se trate de nacionales de origen de países iberoamericanos, Andorra, Filipinas, Guinea Ecuatorial o Portugal o de sefardíes.

2. Bastará el tiempo de residencia de un año para:

- a) El que haya nacido en territorio español.*
- b) El que no haya ejercitado oportunamente la facultad de optar.*
- c) El que haya estado sujeto legalmente a la tutela, curatela con facultades de representación plena, guarda o acogimiento de un ciudadano o institución españoles durante dos años consecutivos, incluso si continuare en esta situación en el momento de la solicitud.*
- d) El que al tiempo de la solicitud llevare un año casado con español o española y no estuviere separado legalmente o de hecho.*
- e) El viudo o viuda de española o español, si a la muerte del cónyuge no existiera separación legal o de hecho.*
- f) El nacido fuera de España de padre o madre, abuelo o abuela, que originariamente hubieran sido españoles.*

3. En todos los casos, la residencia habrá de ser legal, continuada e inmediatamente anterior a la petición. A los efectos de lo previsto en el párrafo d) del apartado anterior, se entenderá que tiene residencia legal en España el cónyuge que conviva con funcionario diplomático o consular español acreditado en el extranjero.

4. El interesado deberá justificar, en el expediente regulado por la legislación del Registro Civil, buena conducta cívica y suficiente grado de integración en la sociedad española.

5. La concesión o denegación de la nacionalidad por residencia deja a salvo la vía judicial contencioso-administrativa. “

ARTICLE 23

“Son requisitos comunes para la validez de la adquisición de la nacionalidad española por opción, carta de naturaleza o residencia:

- a) Que el mayor de catorce años y capaz para prestar una declaración por sí jure o prometa fidelidad al Rey y obediencia a la Constitución y a las leyes.*

b) Que la misma persona declare que renuncia a su anterior nacionalidad. Quedan a salvo de este requisito los naturales de países mencionados en el apartado 1 del artículo 24 y los sefardíes originarios de España.

c) Que la adquisición se inscriba en el Registro Civil español.”

ANNEX 3

Entrevista a Aziz Matrouch, 32 anys, Barcelona, Educador social, fill de mare marroquina 14/10/2022:

Quina ha estat la teva experiència amb la nacionalitat?

Jo no tinc nacionalitat, no tinc experiència amb la nacionalitat.

Vaig néixer aquí i l'administració pública no va fer la seva feina, no em va fer el NIE, tot i que jo vaig estar tutelat en centres de menors durant 12 anys. Per això la meua tutela la tenia la Generalitat, i, per tant, se suposava que s'havien d'encarregar de tramitar-me els papers, perquè només estant dos anys en un centre de menors ja tens dret a optar a la nacionalitat. Però com que les institucions no ho van fer em vaig quedar sense.

Després no la vaig tramitar durant anys perquè em canviava molt de lloc, no tenia un padró fix, i després perquè et demanaven ingressos, i jo amb divuit anys no en tenia prou. Més tard per qüestions polítiques no ho vaig voler fer. I ara amb 32 anys em trobo que vull opositar, i, per tant, necessito la nacionalitat, i també perquè el passaport verd (del Marroc), no em permet viatjar com vull. Clar, jo tinc la nacionalitat del Marroc quan només hi vaig anar algun estiu de petit.

Què ha suposat i com t'ha fet sentir haver crescut i seguir vivint sense la nacionalitat espanyola?

El racisme, tingui o no DNI el seguiré vivint. Però per exemple a nivell del dia a dia, jo sempre he estat força polititzat i el no poder votar, no em suposa una gran desil·lusió, però el no poder fer-ho sí que em molesta. Per exemple quan era més jove per anar a una discoteca els de seguretat no sabien que era un NIE i havia d'estar uns bons 10 min per a explicar-li jo abans de poder entrar, i situacions similars en molts altres llocs on es desconeix que és el NIE. I en l'àmbit laboral no puc entrar a treballar en justícia juvenil que és el que vull, perquè encara que m'agafin, quan els hi dic que tinc el NIE em diuen que els truqui quan tingui el DNI. Un altre exemple quan estava a la facultat vaig entrar a un grup d'investigació, però per no tenir el DNI no ens donaven la subvenció i, per tant, em vaig quedar fora del projecte. I això en el de dia a dia, perquè a mi a escala identitària no m'importa.

Com està sent el procés per a aconseguir la nacionalitat?

És dur obtenir tota la documentació que et demanen, crec que s'haurien de suavitzar els requisits perquè és molt difícil demanar-la, i també que te la concedeixin. Hi ha gent que porta esperant anys i anys, i els tràmits no avancen.

Què suposaria per a tu assolir la nacionalitat?

El primer que faria seria viatjar allà on volgués. I tenir la llibertat de poder fer el mateix que fan els altres, en l'àmbit legal. Pago els impostos igual que la resta, i, per tant, no tenir els mateixos drets que els altres i que se'm privi de la llibertat de fer o optar a allò que vull és molest. I també si en algun moment volgués ser un càrrec públic doncs tenir l'oportunitat de fer-ho.

Creus que el principi de Ius sanguini és injust?

Sí, és racista i en conseqüència injusta. Evidencia la hipocresia de l'Europa Colonial. Per exemple durant el confinament es necessitava personal i es va regularitzar la situació de moltes persones, perquè els interessava. Llavors, ja va bé que els fills d'immigrants sense la nacionalitat es trobin en la situació que estan, i si en algun moment el paradigma canvia i interessa econòmicament que més gent tingui el DNI doncs no tinc cap dubte que es regularitzarà aquesta situació.

Creus que s'hauria de donar la nacionalitat a tothom que la sol·licités? En cas afirmatiu, quins límits posaries tu?

Sí. Encara que no sé ben bé com. Quina seria la solució? Crec que si es volgués modificar la legislació en matèria d'immigració s'haurien de canviar les polítiques econòmiques que hi ha respecte a tercers països i deixar que la gent es guanyi la vida al seu propi país. La majoria de gent no emigra per gust sinó per qüestions econòmiques. A més els requisits per a aconseguir la nacionalitat són impossibles de complir per a la majoria de gent.

T'agradaria que canviés l'actual protocol d'obtenció de la nacionalitat espanyola?

Sí. Posaria els mateixos límits que es posen a les polítiques econòmiques: si els diners es poden moure les persones també. Si els diners es restringeixen, llavors ja en parlem.

Com a educador social, veus casos similars al teu, com es tracten aquests casos per part de les institucions?

Les institucions no ho saben, quan jo els hi dic que he nascut aquí no s'ho creuen. Jo li dic la innocència blanca: no coneixen el món racista en el qual viuen i es sorprenden quan es troben amb aquestes situacions. Ignoren les seves pròpies lleis. Primer ve la sorpresa i després la pena on diuen: *ai pobres!*

Jo treballo amb molt menors i no se'ls fa la nacionalitat, sobretot als categoritzats com a MENA, és una directriu que no se'ls hi tramiti la documentació, i és molt difícil fer-ho perquè posen molts impediments jurídics.

Creus que a aquesta problemàtica li falta visibilitat?

Si, molta. Jo vaig estar a la campanya vot per a tothom, que reivindicava el dret a vot que va molt lligat a la residència. I la gent no ho sabia, fins i tot la gent d'esquerres més polititzada desconeixien totalment que les persones extracomunitàries no podem votar en cap mena d'eleccions.

Valores positivament la iniciativa per modificar l'article 17 del Cc?

Si, la trobo una iniciativa molt encertada, i com a proposta la trobo de *conya*. Però hauríeu de veure quina és l'alternativa. El problema és que si els països europeus espolien els recursos d'altres països, doncs la gent amb origen en aquell país s'ha de buscar la vida, evidentment. I per això crec que la modificació de la llei ha d'anar lligada de modificacions polítiques i econòmiques. I així la gent deixaria d'haver de venir per necessitat i podria venir de vacances.

ANNEX 4

Entrevista a Adnan Fassi Temimi, 42 anys, Santa Maria de Palautordera, Tallerista esportiu en salut mental, fill de mare i pare marroquins, 23/10/2022.

Com definiries el concepte de la nacionalitat?

Per a mi la nacionalitat és el lloc d'on formes part, i aquest és en el que es troba la teva gent.

Com va ser el procés que vas passar fins a aconseguir la nacionalitat?

En néixer a mi se'm va donar la residència donat que els meus pares havien immigrat del Marroc i tenien també la residència. Però el permís de residència que jo tenia era sense permís de treball. Finalment, als 17 vaig poder tramitar la nacionalitat, i sort que ho vaig poder fer llavors perquè si hagués esperat un any més hauria perdut les facilitats que se't donen per haver nascut aquí.

Què va suposar i com et feia sentir créixer sense la nacionalitat espanyola?

Que no ets d'aquí.

Per una banda, els teus pares et diuen que ets del país d'origen i tu ets sents d'allà, però no del tot, has nascut aquí. I aquí se't fa notar que no ets d'aquí. Sobretot de jove hi ha moltes coses que no pots arribar a entendre, per exemple tenir papers i no poder treballar legalment. Et marca, quan a la classe demanaven els carnets i tothom tenia el DNI i tu anaves amb aquell cartó blanc i tothom et preguntava que era. Vas marcat, per si no n'hi ha prou amb el nom, doncs els papers encara et marquen més.

Una anècdota amb la policia: quan just m'acabava de fer el DNI, un dia ens van demanar la documentació i quan ens la va veure ens va dir que sempre seríem estrangers encara que tinguéssim el DNI.

Creus que el principi de Ius sanguini és injust?

No escollim on naixem, però crec que hem de tenir dret a escollir on volem viure. No em sembla injust que heretem la nacionalitat dels nostres pares, em sembla lògic. El problema és que després sigui un sistema totalment rígid i descompensat, és a dir que segons la nacionalitat que tinguis tens uns drets i llibertats que altres no tenen.

Què va suposar per a tu obtenir la nacionalitat?

Jugar en primera.

Passes a tenir drets que abans no tenies.

Viatjar. Per exemple, quan vas al Marroc et posen a una cua diferent i se't tracta diferent, perquè ets ciutadà europeu, sempre es tenen més facilitats i pots viatjar tranquil·lament. Ara això ha canviat, l'important és que estiguis documentat, encara que DNI i NIE segueixen sense tenir els mateixos drets, però s'ha equiparat una mica. Però abans, sense DNI hi havia moltes coses que no se't permetien, per exemple a l'equip de futbol no em deixaven inscriure-m'hi. Perquè la gent no sabia el que era, tu els hi anaves allà amb aquella cartolina blanca i et preguntaven què era. I et deien que si no era DNI doncs no et podies inscriure a excursions, gimnasos, etc.

Llavors doncs jugar a primera.

T'agradaria que canviés l'actual protocol d'obtenció de la nacionalitat espanyola? Creus que s'hauria de donar la nacionalitat a tothom que la sol·licités? En cas afirmatiu, quins límits posaries tu?

Si, és clar que vull que canviï. Crec que és un tema molt complex i que ha de mutar. Per a mi el problema és que està plantejat com a què tu ets d'on neixes o d'on neixen els teus pares, i tu no tens elecció al respecte. Llavors jo crec que la teva nacionalitat ha de poder mutar amb tu i que actualment és un sistema molt arcaic. Sembla que aquí els únics sense fronteres són els productes i el consum. I crec que el més injust és que segons on neixis tens el privilegi de poder-te moure lliurement mentre que si el teu país d'origen és un altre se t'impossibilita totalment. Plantejat des d'aquí, crec que no es tracta de quin nivell de repressió ha de tenir la nacionalitat sinó de donar la possibilitat a la gent de moure's com vulgui. I per a mi mentre estigui tan descompensat no m'arribarà a semblar mai just.

Creus que a aquesta problemàtica li falta visibilitat? I valors positivament la iniciativa per modificar l'article 17 del Cc?

Sí, li falta visibilitat i treball antirumors. És un tema on es fa molta demagògia i hi ha molta desinformació, la gent es creu informada quan en realitat ho està poc i malament. Hi ha molt de desconeixement sobre com d'injust que és el funcionament de tot això, i falta visibilitat i canvis.

I crec que és una bona proposta i us animo i felicito. A més crec que és molt important que ho feu vosaltres com a joves donat que així podeu arribar a la gent de la vostra edat i donar-ho a conèixer a una altra franja d'edat.

ANNEX 5

Entrevista a Abir Sadri El Mutuk, 32 anys, Badalona, Educadora social, filla de mare i pare marroquins, 17/10/2022.

Com va ser el procés que vas passar fins a aconseguir la nacionalitat?

Els meus pares són del Marroc i van venir aquí de vacances, com que el meu pare era professor tenien el visat i podien fer-ho. Com que la meva tieta vivia a Barcelona van decidir que volien que jo nasqués aquí per a donar-me l'oportunitat a un millor futur. Vaig néixer a Barcelona i vam viure-hi uns anys, després ens vam traslladar a Holanda i finalment vam tornar al Marroc, allà va néixer el meu germà petit i quan jo tenia sis anys ens vam traslladar definitivament a Catalunya per qüestions mèdiques.

En venir aquí els meus pares van obtenir un contracte de feina i més tard el NIE. Jo com ells també vaig tenir la residència, dels sis anys fins als disset anys.

Això que es diu que per haver nascut al territori espanyol, ja ets espanyol directament és mentida.

Més tard, els meus pares van començar els tràmits pe a obtenir la nacionalitat, i jo la vaig tenir primer per haver nascut aquí, però és clar, vaig estar dotze anys amb residència.

Què va suposar i com et feia sentir créixer sense la nacionalitat espanyola?

Jo sempre m'he sentit, sobretot a l'escola, diferent dels meus companys. En ser menor d'edat no vaig tenir gaires problemes quant a feina o aspectes semblants, però a mi em feia sentir diferent. Sobretot no entenia per què jo havent nascut aquí, parlant català i castellà i vivint aquí, per què jo era diferent de la resta de companys?

Això si, els que més dificultat van tenir va ser els meus pares, perquè tot i que treballaven i cotitzaven aquí se'ls privava de drets com el dret a vot. A més tramitar la documentació és un procés molt complicat i lent.

Creus que el principi de Ius sanguini és injust?

Si, crec que és molt injust donat que si has nascut aquí és perquè els teus pares així ho han decidit i perquè estàs realitzant la teva vida aquí, llavors trobo molt injust que persones nascudes aquí no tinguin la nacionalitat i que a sobre els tràmits per a aconseguir-la siguin tan complicats.

Què va suposar per a tu obtenir la nacionalitat?

Sobretot per a la meva família va suposar deslliurar-se de grans problemes com ara les dificultats posades per a renovar les documentacions per part dels consolats, tenir dret de vot, etc.

T'agradaria que canviés l'actual protocol d'obtenció de la nacionalitat espanyola? Creus que s'hauria de donar la nacionalitat a tothom que la sol·licités? En cas afirmatiu, quins límits posaries tu?

Oh, i tant, hauria de ser un procés molt més fàcil. Si tu neixes aquí hauries de tenir automàticament la nacionalitat espanyola. A més considero que hauria de ser més fàcil no només per a la gent nascuda aquí, sinó que també per a les persones residents que treballen i que el més just és que si tu vols aconseguir la nacionalitat se t'hauria de facilitar.

A més, en l'actual protocol se't demana acreditar el teu nivell d'integració, i a mi com a educadora social em genera molt rebuig, per què, què vol dir estar integrat?

Creus que a aquesta problemàtica li falta visibilitat? I valores positivament la iniciativa per modificar l'article 17 del Cc?

Molta, perquè la gent no sap que existeix aquesta problemàtica.

Un exemple, a la meva feina jo treballa amb joves tutelats i vaig haver d'anar amb un noi a la comissaria per a fer una denúncia donat que li havien robat el mòbil amb el NIE a dins. I la mossa d'esquadra que estava prenent les dades ens va dir sorpresa que li sortia que el noi havia nascut a Barcelona, i em va preguntar que com era que tenia NIE si havia nascut aquí. Jo li vaig respondre que perquè ningú li havia tramitat, ella va respondre que si havia nascut aquí hauria de tenir el DNI automàticament. Això m'ho va dir una mossa d'esquadra, és a dir que no tenia ni idea del problema. I no és el primer cas que em trobo.

Valores positivament la iniciativa per modificar l'article 17 del Cc?

Si, crec que s'hauria de modificar i em sembla una iniciativa molt *xula* i espero que tiri endavant!

ANNEX 6

Entrevista a Marta Oliver Agüero, Barcelona, Advocada i fundadora de *Nacionalidades*
18/10/2022

Com definiríes el concepte de nacionalitat?

A nivell social doncs pertinença a un país. I d'acord amb la llei també pertinença a un rei, en cas que el país en tingui, i a les normes i societat d'aquest.

Com va sorgir el projecte *Nacionalidades* com funciona?

Jo soc advocada, vaig estudiar dret i vaig treballar en despatxos en l'àmbit privat, però sempre m'havia cridat més l'àmbit social. Llavors vaig començar a treballar a entitats socials a Barcelona i al final vam decidir muntar un projecte particular però amb visió social.

El nom *Nacionalidades* va sorgir d'intentar fusionar l'àmbit privat del dret amb un visó més social dels processos d'estrangeria.

Quin és el vostre objectiu en utilitzar les xarxes socials com eina per al projecte?

Considerem que és una font molt propera per als usuaris i clients d'aquesta matèria, nosaltres intentem crear continguts que els ajudin, donat que per exemple hi ha molta gent que no disposa dels mitjans econòmics com per a pagar un advocat per a poder realitzar els tràmits dels quals si disposéssim de la informació necessària, ells mateixos ho poden fer. Llavors és una manera d'apropar-los al dret, als seus drets per tal que els coneguin i els puguin exercir. I alhora crear un vincle entre ells i nosaltres per si posteriorment ens volen contractar com a advocats.

Quin és el procés que hauria de seguir una persona nascuda aquí filla de pares immigrants per tal d'aconseguir la nacionalitat espanyola?

Hi ha la falsa creença que si un menor neix aquí, automàticament adquireix la nacionalitat, per exemple hi ha molts casos de dones que migren en pasteres quan estan embarassades donat que les han mentit dient que si el seu fill naixia a Espanya seria espanyol, i no és així.

Aquí s'aplica el *Ius sanguinis* i, per tant, en néixer aquí adquireixes automàticament la nacionalitat dels teus pares. Però accedint al permís de residència, que n'hi ha de diversos tipus segons la situació personal, a l'any d'haver nascut aquí doncs ja es poden començar a realitzar els tràmits de sol·licitud de la nacionalitat.

Però és clar, són tràmits on s'ha de presentar molta documentació i a més la sol·licitud ha de ser aprovada que no és gens fàcil.

Com a excepcions hi ha determinats països com Colòmbia que no reconeixen com a nacionals seus els nascuts fora del territori, en aquests casos per a evitar que el menor es quedi apàtrida doncs que Espanya li dona la nacionalitat, però són casos molt concrets. Així doncs, el tràmit general seria un any de residència legal i llavors sol·licitar la nacionalitat.

Com funciona el procés d'empadronament a Espanya i per a què és necessari?

L'empadronament aquí a Espanya és un dret per sobre la situació administrativa de la persona, tota persona sigui estrangera de forma regular o irregular té dret a empadronar-se allà on està vivint. Això és perquè al padró ha de constar les persones reals que viuen en la localitat i, per tant, ha de poder reflectir aspectes com la proporció de persones migrades de cada localitat.

Sí que és veritat que a la pràctica hi ha algunes localitats que es neguen a empadronar a persones en situació irregular, no es poden negar perquè és un dret per sobre de la situació administrativa. A més és la porta d'entrada a molts drets com l'educació, l'assistència sanitària, o fins i tot hi ha consolat que requereixen demostrar l'empadronament per a renovar la documentació, i, per tant, en negar-se poden deixar a les persones fins i tot indocumentades.

Per a poder obtenir la residència també se't demana acreditar que has estat tres anys a Espanya en situació irregular i que tens un contracte de feina, i això s'aconsegueix acreditar amb l'històric del padró. En resum: és un dret bàsic que és un simple tràmit administratiu que reflecteix les persones que viuen en les localitats, però que per a les persones migrades suposa la porta d'entrada per a la regularització de la seva situació.

Amb els diferents tipus de NIE quines dificultats troben les persones amb residència per a realitzar els processos legals?

Per a obtenir la nacionalitat la principal diferència és el teu país d'origen.

En el cas de l'Estat espanyol per exemple, per a les persones iberoamericanes o de Guinea equatorial amb els que tenim convenis donat a la història que tenim al darrere, doncs amb només dos anys de residència ja poden optar a la nacionalitat, mentre que a la resta de països es demanen deu anys, hi ha molta diferència.

També hi ha situacions en els que s'apliquen terminis reduïts com si t'has casat amb un espanyol o si has nascut aquí, i es prima el vincle amb els espanyols. Encara que si ets parella de fet no es conta, encara ens hem de modernitzar una mica.

I sobretot depèn de la teva porta d'entrada, si el teu permís és per ser parella d'espanyol és senzill, però si has vingut en pastera i has estat anys sense papers buscant algú que et faci un contracte, doncs ja has estat mínim tres anys de residència il·legal. Després has d'estar 10 anys més per a la nacionalitat i els tres anteriors no conten. És un procés molt complicat.

T'agradaria que canviés l'actual protocol d'obtenció de la nacionalitat espanyola? Creus que s'hauria de donar la nacionalitat a tothom que la sol·licités? En cas afirmatiu, quins límits posaries tu?

Jo crec que sí que hauria de canviar el procés donat que, per exemple per acreditar la integració a Espanya, es demanen exàmens de cultura que realment no demostren de cap manera la integració d'una persona i és simplement un negoci per a treure diners. Considero que és millor que el sistema que teníem abans, que era molt arbitrari i consistia en el registre civil fer una entrevista i es depenia del criteri de la persona que generava un tracte desigual.

També canviari la manera en la qual està enfocada econòmicament, donat que es fan pagar els exàmens que són un total d'aproximadament 500 euros. I que s'han de fer telemàtics, hi ha molta gent que no te les capacitats ni coneixements tecnològics i en conseqüència ha d'anar a pagar un advocat. Crec que no és una demostració de res sinó un negoci.

A més reduiria el termini dels deu anys perquè el considero excessiu quan altres països de la UE en demanen menys. També la manera en què s'ha de sol·licitar i sobretot, no sé de quina manera ho encararia, però si que ho faria un tràmit menys monetari i més una matèria d'aspecte social.

Creus que el principi de *Ius sanguini* és injust?

No, no crec que sigui injust. Perquè si tu neixes al teu país adquiriràs la nacionalitat dels teus pares. Si que crec que, si els teus pares fa 20 anys que viuen aquí i tenen fills, potser ells no van poder fer els tràmits, però que els fills hagin de tornar a passar tots els tràmits com a estrangers, quan realment no tenen cap vincle amb el país d'origen, doncs crec que s'hauria de modificar. Llavors no crec que sigui injust, però crec que s'hauria de matisar i hauria d'evolucionar donat que estem en un món cada vegada més globalitzat.

Nosaltres estem fent un treball on l'objectiu del qual és exposar la problemàtica que pateixen les persones que nascudes a Espanya, però essent fills d'immigrants, no poden accedir a la nacionalitat. Per tant, volem reformar totalment l'article 17 del Cc. Es pot fer a través d'una proposta per iniciativa popular?

Jo entenc que si, si reuniu les firmes necessàries. És com la proposta actual de *#RegularizaciónYa*, donat que no és constitució sinó codi civil doncs entenc que si.

ANNEX 7

Entrevista a Jèssica González Herrera, 33 anys, Barcelona, diputada al Parlament de Catalunya d'En Comú Podem i presidenta de la Comissió d'Estudi sobre el Racisme Institucional i Estructural, 25/10/2022:

Com definiries el concepte de nacionalitat?

Per a mi, com a persona que ha passat una experiència migratòria i que sap de la importància que té la nacionalitat: com a tros de paper que et permet accedir a uns determinats drets. El concepte té a veure amb les construccions dels estats nació en els quals en circumscriure't a un territori determinat se t'habilita a tenir uns drets determinats.

Com tots sabem el fet de tenir nacionalitat no exclou ni t'eximeix de patir racisme institucional donat que va molt més enllà. Però d'alguna manera aquesta eina de la documentació ajuda a mantenir un ordre de qui és considerat subjecte de dret i qui no ho és.

És un terme totalment injust donat que aquestes nacionalitats estan associades a uns passaports que et permeten accedir o no a moure't pel món i, per tant, va lligat al nivell de llibertat del que disposes. Així doncs, és una manera de perpetuar aquest ordre basat en la «colonialitat» (sic.). I aquí faig la diferència entre colonització, que va ser un procés que es va donar en un moment determinat de la història amb un final, entre cometes. Però la colonialitat són totes les estructures de poder que van sorgir a partir d'aquell fet històric que segueixen vigents avui dia, tant en els territoris que van ser colonitzats, com en els que van colonitzar.

Lavors la nacionalitat com a sistema actual s'encarrega de conservar aquesta colonialitat, i en definitiva quines persones són més humanes que altres.

Quin paper creus que juga la nacionalitat en la formació de la identitat d'una persona?

Doncs bàsicament hi ha una part de la nostra identitat i cultura que està circumscrita a un territori concret, i en aquest cas el fet de néixer i socialitzar-te en un lloc concret et pot donar un sentiment d'identitat i de formar part d'una cultura lligada al territori. Això a priori. Per exemple, jo vaig néixer a Colòmbia i em sento colombiana, el que passa és que amb 16 anys vaig migrar a Barcelona. Després vaig aconseguir la nacionalitat espanyola, però pregunta'm si em sento espanyola, perquè no. De fet, em costa sentir-me catalana a vegades. Però això no té a veure amb una qüestió subjectiva sinó amb la percepció de la societat dominant des de la qual, se't fa arribar que no ho ets de catalana/espanyola.

Així que la nacionalitat determina els teus lligams, però encara és més important el procés de socialització que fas posteriorment. Per exemple joves que han nascut aquí de pares migrants i que, així i tot, els costa molt desenvolupar un sentiment de pertinença i això em fa pensar en què s'està fent malament per part de la societat.

Creus que el principi de *Ius sanguini* és injust?

Per a mi tothom hauria de tenir la nacionalitat de manera fàcil, sigui quina sigui la via. Entenc que els sistemes són excloents i que, per tant, o és per una via o és per una altra. Les dues coses tenen sentit, el *Ius sanguini* tenint en compte els processos migratoris que vivim i que pot haver-hi, per exemple contextos de guerra on es generen grans fluxos migratoris i en conseqüència seria normal que encara que et desplacis puguis heretar la nacionalitat dels teus pares.

Com també té sentit que si tu neixes i et socialitzes a un lloc determinat doncs siguis subjecte de dret tan aviat neixes. Per tant, a mi no em sembla injust.

Ara bé en l'*Ius sanguini* també hi ha una part d'herència familiar, per exemple durant la Guerra Civil Espanyola hi va haver molta gent que va migrar cap a l'Amèrica llatina i els fills van heretar la nacionalitat espanyola. Llavors això dins els països de l'Amèrica llatina també genera una jerarquització sobre qui té més possibilitats de moure's pel món, quan en realitat la relació colonial la van tenir tots. I a més hi ha un aspecte on curiosament aquells amb el color de la pell més fosc són els que menys drets tenen.

Nosaltres estem fent un treball l'objectiu del qual és exposar la problemàtica que pateixen les persones que nascudes a Espanya, però essent fills d'immigrants, no poden accedir a la nacionalitat. Per tant, volem reformar totalment l'article 17 del Cc. Es pot fer a través d'una proposta per iniciativa popular?

Doncs no ho sé ho hauria d'investigar quina seria la via per a cursar una reforma com aquesta i quins serien els mecanismes necessaris per a fer-ho. Entenc que va envers el nivell del rang de la llei. Tot i això, Sempre la ILP existeix a tots els nivells, però potser existeix una manera més senzilla.

Podria el Parlament modificar el contingut de l'article que es presenta per iniciativa popular, encara que afecti únicament a la forma i no al fons?

Normalment, posem per cas que parlem d'una llei on el Parlament tingués la competència total, hi ha tres vies principals: la primera és que el govern ho proposi, l'altra és que altres partits parlamentaris ho proposin i l'altra la iniciativa legislativa popular. Aquesta última és la via més democràtica, però també la que té un procés més llarg. Així que moltes vegades, plataformes ciutadanes que volen realitzar una ILP el que fan és que s'enfoquen a fer incidència política en els partits per tal que formin part de la proposta i la presentin via partits polítics donat que és un sistema més àgil.

Però donat que no és competència catalana la via hauria de ser el Congrés i seguint el cas de la ILP #RegularizaciónYa, malgrat que és una qüestió d'àmbit estatal, el que es fa és un acompanyament polític primer per part de l'Ajuntament de Barcelona i probablement després del Parlament de Catalunya. Es fa una declaració d'intencions polítiques, però la modificació final es vota a Madrid. Òbviament, hi ha d'haver coherència, jo abans de votar una qüestió d'àmbit estatal ho parlo amb els congressistes del meu partit a l'estat.

Per a ser diputada del Parlament requeries la nacionalitat espanyola?

Després de 15 vivint a Catalunya, les eleccions de febrer del 2021 van ser les primeres on vaig poder votar i vaig poder ser escollida. Crec que és molt important que moltes vegades es pensa en el dret a vot com a la possibilitat de decidir cap a on va el país, però ens oblidem de la possibilitat de tu també ser considerat com un agent polític i un subjecte possible per al canvi que pot agafar primera línia. I és crucial perquè la diversitat cultural i racial en la representació política d'aquest país és menys mil. En el Parlament hi ha un 4% de diputades no blanques, això en un país on l'extrema dreta està pujant doncs és extremadament preocupant i rellevant. A les darreres eleccions a Catalunya mig milió de persones no van poder votar perquè no tenien la nacionalitat, persones les quals probablement serien les més afectades per aquestes polítiques d'extrema dreta. I això va lligat al vostre treball i tota la privació de drets que comporta la privació d'aquesta.

Doncs us diré que m'heu creat una necessitat a partir del vostre treball de conèixer més sobre el tema donat que sempre ho hem parlat des del punt de vista de la llei electoral, però no en termes de la nacionalitat i és una via molt interessant.

Creus que les xarxes socials són una bona eina per a difondre problemàtiques de caràcter social?

Si, i tant. Ara mateix són potser l'eina més efectiva tenint en compte la generació a la qual pot arribar, si el que busquem és crear consciència política a persones joves i adultes a mi em sembla de les eines més potents.

Per part de les institucions, es debat si les lleis tenen un caràcter racista? I en cas afirmatiu, de quina manera es treballa per a canviar-ho?

Jo soc la presidenta de la Comissió d'Estudi del Racisme Institucional i Estructural del Parlament de Catalunya i és la primera vegada que es crea una comissió d'estudi en aquesta casa per a parlar i anomenar del racisme.

És important parlar del racisme des de l'àmbit institucional i estructural perquè moltes vegades hi ha aquesta idea que el racisme és un aspecte moral i no és un sistema amb una estructura. Igual que avui dia no ens atreviríem a dir que no vivim en un sistema patriarcal on encara que tu ho treballis a escala individual no deixarà de ser un sistema. Doncs amb el racisme és igual, però encara ens sentim molt atacades si se'ns plateja a escala individual, i això és un obstacle crucial a l'hora de treballar per a canviar aquest sistema que ho taca absolutament tot, individus inclosos. I precisament les eines legislatives són una expressió més d'aquest racisme i són un clar reflex d'aquest a més d'una eina per a perpetuar-ho.

I la llei d'estrangeria és l'eina més potent que té l'Estat espanyol per a perpetuar aquest sistema de discriminació racial i ètnica privant amb la nacionalitat de ser subjecte de dret.

I el que fem a la comissió és, partint d'aquest sistema racista, quina és la funció del parlament a l'hora d'aprofundir en la matèria i com es tracta. Des de diversos àmbits tant en l'educació com a la sanitat, cultura, mitjans de comunicació, etc.

Creus que a aquesta problemàtica li falta visibilitat? I valdria la pena iniciar una iniciativa per modificar l'article 17 del Cc?

Agafant l'exemple del procés de #RegularizaciónYa, òbviament tenen la voluntat de recollir les firmes, però tal com és plantejat des de les plataformes que ho organitzen, tenen sobretot la voluntat de transmetre el missatge de què les persones migrades en aquest país som subjecte polític i més enllà dels papers. I som subjectes sense els quals no es poden prendre decisions sense tenir-nos en compte.

Històricament, a escala de partits en el país, mai s'han tingut en compte a les persones no blanques com a subjectes de dret i política, i considero que està molt lluny encara. Només cal

veure la configuració dels parlaments i senats per a veure la diversitat pràcticament inexistent que hi ha. Per tant, iniciatives que tinguin a veure amb aquesta part de la població en la qual m'incloc no n'hi ha gairebé, això fa que la visibilització i l'interès sigui baix.

I la vostra proposta em sembla meravellosa, m'heu creat la necessitat d'aprendre més del tema i de veure quines eines tenim per a poder ampliar drets. La gent seguirà venint i no es pot seguir amb aquestes polítiques, probablement per la crisi climàtica vosaltres acabeu migrant també. I per això hem de crear estratègies per tal de flexibilitzar els processos i facilitar la vida a la gent. Perquè la gent es mou i en lloc de posar barreres hem de veure com poden aportar-nos en molts nivells, també l'econòmic. Hauríem de regularitzar a les persones perquè ho són i existeixen, i això ja hauria de ser prou.

ANNEX 8

Entrevista per escrit a Yousra Touri El Mansouri, Educadora social, Vic, filla de pare i mare marroquins.

Com definiries el concepte de nacionalitat.

És un concepte molt complex. A mode resumit ho definiria com aquell document que acredita la teva pertinença a una nació.

Quin paper creus que juga la nacionalitat en la formació de la identitat d'una persona?

El concepte de la identitat és complex. L'escriptor i periodista franc-libanès Amin Maalouf fa una definició que facilita la comprensió del terme. Maalouf planteja que cada persona construeix la seva identitat segons diferents pertinences i, una persona, és el resultat de la intersecció i la mescla d'aquestes. La nacionalitat és un d'aquests elements. En el context i temps actual on vivim, el fet de tenir una determina nacionalitat o no, genera uns privilegis.

Creus que la nacionalitat és una referència del sentiment de pertinença d'una persona a un país, o simplement un tràmit administratiu?

Fa uns dies vaig veure el documental "Descendents". Al documental, creació de Entrepobles i Sicom, persones nascudes al territori espanyol i descendents de persones que en un moment van realitzar un procés migratori, donen el seu testimoni sobre com era viure en aquesta condició. En un moment en el que parlaven de votar, una noia va dir que el fet de no disposar de la nacionalitat, els feia sentir com a ciutadanes de segona. No disposar de la nacionalitat és quelcom que et limita en la vida com a ciutadana diàriament. Des de no poder votar, no poder accedir a determinats oficis, etc. Per tant, crec que sí, que és una referència al sentiment de pertinença d'aquestes persones, sobretot en casos en els que han nascut aquí.

Consideres les xarxes socials una bona eina per a la divulgació dels problemes socials que pateixen les persones?

Considero que les xarxes socials no són ni bones ni dolentes com a tal, que depèn de l'ús que en fem. Són un espai de connexió, diàleg i intercanvi molt important. Des de la meua experiència, les xarxes socials m'han permès a qüestionar les estructures que socialment estan normalitzades, a visibilitzar situacions d'injustícia i opressió que ens trobem determinades persones per pertànyer a col·lectius en concret, etc. També són un espai d'aliança,

d'alliberament i per teixir en comunitat. En el meu cas, faig ús de les meves per tractar temes com la identitat, el racisme, el feminisme, l'educació, etc. I tinc preferència per l'Instagram, ja que em sembla molt visual.

Creus que el principi del *Ius sanguini* és injust?

El que em sembla injusta és la burocràcia i els tràmits que dificulten i fan sentir malament a les persones que estan en tràmit de la nacionalitat. Persones que, tot i haver nascut aquí, a vegades, han d'esperar a complir els 18 anys per tal d'iniciar per si soles el tràmit de la nacionalitat. A tot això se li sumen les taxes i els llargs terminis d'espera.

Com a educadora social, com es tracten aquests casos per part de les institucions? Creus que a aquesta problemàtica li falta visibilitat? I valores positivament la iniciativa per modificar l'article 17 del CC?

És un tema que crec que està poc visibilitzat i reflexionat. Valoro positivament que es pugui impulsar aquesta iniciativa o que, si més no, ens serveixi per compartir-ho i reflexionar-hi com a ciutadania.

ANNEX 9

Entrevista a Najat Driouech Ben Moussa, 41 anys, Masnou, diputada del Parlament de Catalunya d'Esquerra Republicana i secretaria de la Comissió d'Estudi sobre el Racisme Institucional i Estructural, 14/11/2022:

Com definiries el concepte de nacionalitat?

Per a mi és... En veritat mai he pensat que significa la nacionalitat per a mi. Però penso que no deixa de ser una part burocràtica i administrativa, perquè al final tu et sents d'on ets. Llavors, la nacionalitat jo crec que és aquell document que, t'agradi o no, a una part de la societat li dona uns drets i privilegis que a altres no. Moltes vegades, quants tenim una nacionalitat d'un lloc d'on no ens sentim? Per exemple els que tenim la doble nacionalitat, jo tinc la marroquina i espanyola, i doncs no ets d'un lloc ni d'un altre. Però si hagués de definir-ho diria que no és un altre concepte que per una part de la població va acompanyat d'uns drets i privilegis i, per una altra part, no, l'altra part poden ser els teus veïns i veïnes, i se'ls pot privar de drets com pot ser el dret a vot.

Quin paper creus que juga la nacionalitat en la formació de la identitat d'una persona?

Jo no sé si realment juga un paper important donat que, al final quan construeixes la teva identitat, sobretot en l'adolescència, aquesta la formes a partir d'allò que tu ets, on vius i on et relaciones, i també considero que la cultura té un paper important en la construcció identitària. També jo em puc sentir molt identificada amb els meus veïns i veïnes i que d'alguna manera això contribueixi en part al que soc jo.

Personalment, per a mi són crucials els meus primers nou anys de vida al Marroc, els quals han contribuït en gran manera a la meva construcció identitària. I no té res a veure jo crec la nacionalitat com a document físic sinó més com aspecte social, cultural i educatiu. Que al final acaba conformant el que tu ets.

Però sí que és cert que també és rellevant i que dona sentit al vostre projecte i és el fet de no tenir la nacionalitat espanyola i la limitació que suposa, especialment quant a drets. Jo recordo a l'època universitària que tenia companyes que no podien optar a les beques d'estudis perquè tenien el NIE. Moltes vegades en clau de drets, el fet de no tenir la nacionalitat pot contribuir o pot tenir un efecte directe en la teva identitat.

Per a ser diputada del parlament requeries la nacionalitat espanyola? Com ha estat el teu procés personal amb la nacionalitat?

Jo vaig tenir la sort que com que el meu pare feia vint anys que vivia aquí ell, va sol·licitar la nacionalitat i en donar-li vaig poder jo, ja amb divuit anys, sol·licitar-la i obtenir-la, igual que la meva mare i els meus germans. Jo vaig viure amb el meu pare tot el procés tan complex de gestió tan confusa, però per sort en haver-ho fet ell nosaltres ho vam tenir més fàcil.

Per part de les institucions, es debat si les lleis tenen un caràcter racista? I en cas afirmatiu, de quina manera es treballa per a canviar-ho?

No hi ha encara prou consciència, estem anys llum que això passi. El que s'ha aconseguit en termes d'igualtat: que hi hagi aquesta mirada que vigili i revisi que les iniciatives legislatives, sobretot lleis, que tinguin també aquesta mirada de gènere. En el cas del racisme no estem encara aquest nivell. Per això el biaix racista el pots trobar, sí que és cert que per exemple, amb la llei on vaig ser la ponent redactora, la llei de tracte i no discriminació, doncs ja intenta una mica corregir aquesta mancança. Però considero que no és suficient i que això ha d'anar més enllà.

La llei on s'està treballant ara, la futura llei antiracista de Catalunya, hauria d'incorporar aquests elements, però aquesta legislatura no arribarem a aprovar-la, i la següent jo ho veurem. En un període de tanta inestabilitat passa que moltes vegades no poden prosperar moltes d'aquestes iniciatives que són transformadores i d'esquerres, i que intenten donar solució a una part de la societat que se sent discriminada, però que malauradament hi ha una majoria que no ho veu. Llavors nosaltres intentarem corregir-ho i posar-ho damunt la taula amb les conclusions de la Comissió de Racisme Institucional i Estructural. Com? Doncs fent conclusions, i probablement una d'aquestes serà la necessitat de la incorporació d'aquesta mirada.

A més a més, un dels temes en els quals jo treballo i ara ja tinc redactat i presentaré en la presentació d'esmenes, és que tots els informes que es puguin fer en clau d'educació, puguin incorporar com a perspectiva d'anàlisi el concepte racista. Perquè no existeix, i una cosa que no existeix no la pots avaluar. I tu i jo sabem, per què ho hem patit en primera persona que pels nostres noms i pel nostre aspecte físic hem sigut víctimes del sistema i l'estructura, quants comentaris racistes ens han fet les professores i els professors? Quanta mirada paternalista i infantiloides que ens feia sentir que no tenim capacitats. Mira a mi em van dir que no calia que fes la selectivitat, i ara tinc dues carreres, un màster i un doctorat. Així que això s'ha de corregir tant en formació com en introduir perspectiva. Si una cosa no la pots

avaluar i no parles d'ella, no em serveixen conceptes eufemístics, no em serveix que es parli d'assetjament si és un assetjament racista. Perquè al final quan eliminem els conceptes el que acabem fent és blanquejar, i quan es fa no se'n parla i no acaba sent important. És el mateix que passa amb la segregació escolar si jo hagués de fer una anàlisi on passa? Al Masnou no en tenim, però i Mataró, Terrassa, etc. Quan el barri és segregat, evidentment que existeix la segregació escolar. Aleshores que algú m'expliqui que això no és un biaix racista.

Ens queden moltes coses per treballar i les hem de treballar bé, és molt complicat aconseguir fer canvis, però es pot fer. Primer s'han de canviar les mateixes organitzacions polítiques perquè si elles no s'ho creuen evidentment mai s'arribarà a posar tot damunt la taula. Personalment, tinc molts reptes i crec que en algun me'n sortiré. En molts no, però posaré la llavor perquè altres com vosaltres ho recolliu i continueu lluitant.

Nosaltres estem fent un treball l'objectiu del qual és exposar la problemàtica que pateixen les persones que nascudes a Espanya, però essent fills d'immigrants, no poden accedir a la nacionalitat. Per tant, volem reformar totalment l'article 17 del Cc. Es pot fer a través d'una proposta per iniciativa popular?

Jo crec que sí, si hi ha una voluntat i una conscienciació es podria fer. Tot i que tinc els meus dubtes, respecte com està ara el Parlament espanyol tenint en compte la pujada de l'extrema dreta, alhora que una dreta que competeix amb aquesta i s'hauria de veure quina posició adoptaria.

I aquesta proposta doncs ens ajudaria a tots a normalitzar i a no continuar discriminant als nens i nenes perquè al final és una discriminació en clau d'infància. Jo com a porta veu d'Infància considero que és una de les garanties de drets que haurien de tenir els infants. Per exemple aquest matí he assistit a unes jornades d'UNICEF i m'he quedat amb la següent frase: els infants no tenen culpa d'on neixen. I en definitiva és això, si tu neixes aquí, i a més a més els teus pares ja fa anys que viuen aquí, és absurd com se'ls exclou i se'ls hi diu que per molt que hagin nascut aquí, altres es reserven el dret a decidir si son espanyol o no.

Per això en clau de discriminació i garantia dels drets dels infants, podria ser una gran iniciativa legislativa popular. Tot i que la meva experiència també em diu que la societat no està prou sensibilitzada amb aquests temes i els hi queda com a lluny, donat que no és un tema que els afecti en primera persona i no ho pateixen ni ho partiran. Crec que aquesta manca de conscienciació col·lectiva com a societat fa que moltes vegades, una oportunitat tan important com és la iniciativa legislativa popular, no es faci servir gaire, jo crec que per manca de sensibilització i coneixement. Per exemple, nosaltres ens hem adherit a la

campanya #RegularizacionYa i hem signat i hem fet una campanya potent per a la recollida de firmes, i t'adones que és molt difícil i que no hi ha aquesta consciència general. És un tema molt rellevant que també afecta la vulneració dels drets de les persones i en definitiva afecta veïns i veïnes.

Crec que el vostre treball és un tema del qual hauríem de parlar aprofitant espais. I presentar-ho i dir hem observat això, jo em comprometo a portar-ho al Congrés si fa falta, i crec que és un tema del qual podem estirar molt. I posar-ho damunt la taula seria molt necessari i interessant.

Suposem que l'article arribés al Parlament perquè hem obtingut les signatures necessàries. Quin seria el pas següent?

Crec que s'hauria de portar al Congrés i no al Parlament, nosaltres aquí podríem fer una moció amb la qual el Parlament li demani a la Generalitat que insti al Govern espanyol a aprovar aquesta modificació. Això es podria fer, ara bé s'hauria de veure amb quin suport comptem, a mi em tindríeu, als Comuns també, Junts potser, i la CUP evidentment, i ja fariem una majoria. També el que ens interessaria seria que la pogués aprovar el Partit socialista perquè al final és qui mana actualment.

Podria el Parlament modificar el contingut de l'article que es presenta per iniciativa popular, encara que afecti únicament a la forma i no al fons?

Hi ha un element que moltes vegades la gent no sap i és que una vegada entra en tràmit el redactat que es registra, o tens una majoria que ho signa, t'ho recolza i es compromet amb aquesta. O si no la tens i necessites el suport d'altres grups a vegades et veus forçat a aprovar-la acceptant alguna esmena que pugui alterar o modificar el text. Però si tu d'entrada la registres com a una proposta on ja comptes amb una majoria, en principi els altres ja poden proposar el que vulguin que tu ja parteixes que l'aprovaràs.

Creus que a aquesta problemàtica li falta visibilitat? I valores positivament la iniciativa per modificar l'article 17 del Cc?

Sí, com tots els temes que tenen a veure amb les discriminacions. Sobretot discriminacions per motiu d'origen, o racistes, tenen zero visibilitats. I és clar que la valoro positivament i crec que pot tenir recorregut. Jo em poso a disposició perquè tingui recorregut fins allà on pugui arribar, i jo crec que amb els meus companys en podem parlar i a veure què aconseguim. És un tema important, així que si voleu un cop hàgiu entregat el treball fem una

reunió al Parlament, intento que vingui algun company de Madrid i ho parlem. I fins on arribem, si ho assolim genial, i si no, doncs amb el soroll almenys aconseguirem generar consciència.